

1 juni

JUSTINUS MARTYREN (ca 100 – ca 165)

Den helige JUSTINUS föddes av hedniska romerska föräldrar men växte upp i Palestina, vid Nablus, nära det gamla Sikem, där Jesus ett par generationer innan hade samtalat med den samariska kvinnan (Joh 4:1-42) och Israels vagga stod i forntiden (Jos kap. 24). Justinus sökte sanning, men blev besviken på filosoferna (han studerade stoikerna, Aristoteles och Pythagoras). De var ointresserade av frågan om Gud, ville bara ha pengar eller ställde orimliga krav på förkunskaper i t.ex. musik och geometri. Platons filosofi om idéernas värld, enligt vilken själen genom förnuftet kan nå fram till att ”skåda Gud” gav dock den unge tänkaren hopp. Han söker ensamheten vid havet. Här hans egna ord:

Då jag nu kom nära platsen där jag ville vara för mig själv, gick en gammal man med ett sympatiskt utseende och en mild, allvarlig karaktär på lite avstånd bakom mig. Jag vände mig om, stod stilla och såg skarpt på honom: ”Känner du mig?” frågade han. Jag sa nej. ”Varför” fortsatte han ”tittar du så på mig?” Jag svarade: ”Jag observerar att du råkar komma till samma plats som jag; jag väntade mig inte att se någon här”. Han sa: ”Jag oroar mig för släktingar i utlandet. Jag går och håller utkik efter dem. Kanske ser man dem någonstans”. ”Men varför” fortsatte han ”är du här?”

Justinus berättar nu för främlingen om sitt sökande efter Gud. Mannen lyssnar och ställer många vänliga men också kritiska frågor: Vad är filosofi? Blir man lycklig av filosofi? Hur kan filosoferna tänka och tala rätt om Gud om de aldrig har sett honom eller har del av hans helige Ande? Är Platons lära om återfödelse (reinkarnation) verkligen rimlig? Om själarna visste att de kunde återfödås såsom svin, hundar eller ormar som straff för sina synder, då skulle de väl låta bli att synda? Om de inte vet om det, då är det väl orättvist om de straffas så hårt? Och hur kan själarna, som Platon säger, ha funnits till sedan evighet – då vore de väl gudomliga och syndfria? Nej, en enda Gud, själv oskapad, måste ha skapat allt som finns.

Justinus inser att inte ens Platon kan ge bra svar och blir nu själv den frågande: ”Vem ska man ta till lärare?” Främlingen berättar nu om visa män som levde länge innan de så kallade filosoferna: *profeterna* som undervisades av den helige Ande och som utan rädsla predikade ord från Gud. De anförde inga teoretiska bevis. Allt blev som de sade. Det hände under från Gud genom dem. De förutsade Skaparens Sons – Kristi – ankomst. Ännu mycket mer berättar åldringen. Han uppmanar sin unge lyssnare att be till Gud om insikt i alla dessa ting, och försvinner.

Det började genast brinna i min själ, jag greps av kärlek till profeterna och de män som är Kristi vänner. Jag övervägde mannens läror och hittade i dem den enda tillförlitliga och nyttiga filosofin. Detta är vägen och detta är orsakerna som gjorde mig till filosof. Jag skulle önska att alla var fyllda av samma iver som jag och att ingen vände sig bort från Frälsarens läror. Dessa har nämligen något mäktigt med sig, eftersom de förmår att skrämna dem som avviker från den rätta vägen; däremot är de underbar vila för dem som fördjupar sig i dem.

På 150-talet hittar vi Justinus i Rom, klädd i filosofmantel, i ständiga dispyter med hedniska, gnostiska och judiska lärde. Där levde han med kristna som ännu kände till apostlarnas lärjungar. Han bör ha känt den helige påven Pius I personligen och dennes efterträdare, den helige Anicetus, som förmodligen lät bygga det lilla monumentet över Petrusgraven som ännu kan ses i nekropolen under Peterskyrkans högaltare.

Som tänkare visar sig Justinus öppen för alla läror, men med klar kristen profil. Guds Ord (grek. Logos) finns främst inom kyrkan, säger han. Ordet går tillbaka till Mose och uppenbarades fullständigt i Kristus. Det firas i eukaristin (mässan beskrivs som en offermåltid där Jesus är verkligt närvarande). Men "Ordets frön" (gr: *logoi spermatikoi*) kan också hittas hos icke-kristna diktare och filosofer som Sokrates och Herakleitos ("delvis kristna innan Kristus"). Ja varje människa bär detta utsäde i sitt förnuft. Justinus är samtidigt starkt samhällskritisk, som när han anklagar romarna för att hålla flickor och pojkar fångna som djur för att senare prostituera dem. Detta tjänar staten på. Han avslöjanden var modiga och inte ofarliga.

Justinus anklagades tillsammans med sex andra inför prefekten Rusticus i Rom 165. Förhörprotokollet är bevarat. Justinus undviker att avslöja andra kristna adresser än sin egen. Prefekten vill veta av varje anklagad om de bekänner sig som kristna, från vem de har fått tron och var deras föräldrar bor. Han får dock ingen användbar information ur dem. De döms enligt lagen till prygel och halshuggning.

Den lärde Justinus är ett tidigt vittne om katolska kyrkans tradition, hur dopet och mässan går till, hur martyrerna anses komma direkt till himlen, och alla andra till en särskilt ort där goda är skilda från onda i väntan på domen (jfr läran om *skärselden*, se *Katolska kyrkans katekes*, nr 1030-1032). Jungfru Maria beskrivs som den nya Eva, liksom Kristus är den nye Adam (Rom 5:12-21) – en fundamental tanke i katolsk mariologi. "Frälsningen skulle komma genom jungfru Maria" säger denne kyrkofader från 100-talets början. Hans teologi har ännu inte de klara definitionerna om Gud, Jesus och Maria som kyrkomötena och påvarna senare utarbetar, men de ger en levande bild av de bibelargument som framfördes i den tidiga kyrkans försvarskamp mot statshedendomen, mot judarna och mot de heretiska splittrargrupperna.

Justins egen vandring, från Jesu land till Roms kullar, från hedendom till kristendom, från omvändelse till martyrium, är urkyrkans historia i miniatyr. Han ställde sitt intellekt till förfogande för att också vi ska våga ställa kritiska frågor, ompröva det vi lärt, använda vårt förnuft, söka sanningen var den än finns, bli ödmjuka, lära känna Kristus och aldrig svika den apostoliska traditionen. Kyrkans förste filosof kommer aldrig att glömmas.

Justinus försvarsskrifter för den kristna tron, samt berättelsen om hans martyrium är översatta till svenska och utgivna på förlaget Artos.

Kyrkans bön denna dag:

Gud, genom korsets dårskap gav du din martyr Justinus en djup insikt i Kristi mysterium. Hör hans bön och hjälp oss att motstå villfarelsernas vindkast, så att vår tro håller fast vid sanningen, din Son, Jesus Kristus.

Särskilda läsningar denna dag: 1 Kor 1:18-25 samt Matt 5:13-19

2 juni MARCELLINUS OCH PETRUS (dödade ca år 303)
MARTYRERNA FRÅN LYON OCH VIENNE
(dödade ca år 177)

MARCELLINUS och PETRUS dödades för sin kristna tro under den diokletianska förföljelsen – hedendomens sista försök att kväva kristendomen innan den själv kollapsade. Marcellinus lär ha varit präst och Petrus exorcist. Bödeln tog deras kroppar till en enslig plats och gömde dem där. Men han omvändes själv till den kristna tron och avslöjade platsen. Den senare påven, den helige *Damasus I*, föddes omkring denna tid. Han träffade själv bödeln och fick veta detaljerna om mordet. Kejsaren Konstantin – som tillät och främjade kristendomen från år 313 – lät bygga en basilika nära Laterankyrkan, invigd åt de två martyrerne. Man har hittat en minnestavla från deras grav med texten *Sancte Petre Marcelline, suscipite vestrum alumnum* – ”heliga Petrus och Marcellinus, ta emot er fosterson” (det som menas är: ”be för mig som har gjort tavlan”).

Kyrkans bön på denna dag:

Herre, vår Gud, du ger oss i dag glädje och skydd genom dina heliga martyrer Marcellinus och Petrus vittnesbörd. Bär oss genom deras förbön, och ge oss kraft att likna dem och gå i Kristi spår.

Särskilda läsningar i dag: 2 Kor 6:4-10 samt Joh 17:11b-19

Också i dag:

MARTYRERNA FRÅN LYON (Lugdunum) och VIENNE torterades till döds på arenan under den hedniska publikens jubel eller försmäktade i mörka fängelsehålor. Det skedde ca 177. De överlevande från denna kyrkoförföljelse skrev ett detaljerat brev om detta till kristna i Asien och Frygien. Stora delar citeras av kyrkohistorikern *Eusebios* i 300-talets början (*Kyrkohistoria*, bok V, 1-4, Artos förlag). Ögonvittnena berättar hur det började: (vi) *inte bara stängdes ute från hus, badhus och torg, vi förbjöds att över huvud taget visa oss. Det blev till smälek och misshandel av alla slag. Sedan överfölls de kristna av folkhopan: De skrek och slog, de släpade på marken, de plundrade och kastade sten, de*

spärrade in och gjorde allt som en vild hop brukar utöva mot ovänner och fiender. En ansedd ung man, Vettius Epagatus, begärde att få försvara de anklagade. Ståthållaren frågade om han var kristen, och då han svarade ja, blev också han upptagen bland martyrernas tal. Omkring tio kristna förnekade tron, vilket skapade oro bland de övriga som ännu inte förhörts: alla var vi mycket ängsliga för om vi skulle kunna bekänna.

De kristna hade slavar som alla andra. Dessa var inte kristna och lät sig lätt skrämmas till att vittna lögnaktigt om kannibalism och incest bland sina ägare (ryktena om sådant hämtade väl näring i den eukaristiska måltidens språkbruk och att man kallade varandra för "bröder" och "systrar" inom kyrkan). När ryktet om detta spreds, greps alla av vilt raseri mot oss. En kroppsligt svag kvinna, Blandina, överlevde med hela kroppen sönderslagen och uppskuren. Hennes försvarstal löd: "Jag är kristen, det sker ingenting ont hos oss". Tillsammans med andra martyrer (Maturus, Attalus och en diakon vid namn Sanctus som utsatts för sexualiserad tortyr med glödande kopparplåtar) kastades hon på arenan. Blandina blev upphängd på en påle till föda för djuren som släppts in. Där såg man hur hon hängde i form av ett kors och ingav de kämpande mod genom sin innerliga bön. De andra martyrerna såg i Blandinas gestalt den korsfäste Kristus. Maturus och diakonen Sanctus blev sönderslitna av vilddjuren, de utstod allt som en rasande folkhop ropade efter, och till sist järnstolen där kropparna rostades, så att de fyllde åskådarna med stekos. Ståthållaren upptäckta att den tredje, Attalus, var romersk medborgare och blev osäker. Han sattes i fängelse och en förfrågan om fallet skickades till kejsaren. Ändå sattes han på den glödande järnstolen och medan stekoset steg upp sade han på latin till folket: "Detta är att äta människor, och sådant gör ni, men vi äter inte människor och gör inte något annat ont". Många övriga kristna dog av kvävning och av sina skador i fängelset. Pontikos, en femtonårig pojke uthärdade modigt alla kval och gav så upp andan. En läkare vid namn Alexander stod bredvid domarsätet och uppmuntrade genom nickningar den som förhördes att bekänna sin kristna tro. Vissa som förut förnekat tron bekände nu Kristus, och folkhopen blev rasande när de märkte att Alexander fick dem att ändra sig. Ståthållaren förde fram honom och frågade vem han var. Då han svarade att han var kristen blev ståthållaren vred och dömde honom att kastas för vilddjuren. De som förnekade Kristus trodde att de skulle undgå tortyr, men slapp inte. Ovanpå tortyren plågades de alltså av vetskapen att ha förnekat sin tro. En kvinna vid namn Biblis som först förnekat kom till besinning under tortyren och vaknade liksom upp ur en djup sömn och bekände sig åter som kristen.

Den över nittioåriga biskopen i Lyon, Pothinus, fördes av soldater inför domstolen följd av stadens myndigheter och hela folkhopen som ropade högt mot honom som om han varit Kristus själv. Denna martyrbiskop efterträddes av den helige Ireneus som också blev martyr – det måste vara om denne som Ireneus skriver att han hade känt apostlarnas lärjungar personligen. En del av martyrerna hann skriva egna brev, berättar Eusebios. Några av dem skrev till biskopen av Rom, påven Eleutherus (de kallar honom "fader") för att bidra till fred mellan vissa kyrkor. Dessa martyrer rekommenderar för övrigt Ireneus, vilket nog bidrog till att han blev efterträdare till Pothinus.

De av Eusebios bevarade dokumenten har enastående värde som historiskt källmaterial. Men varför stanna där? Medan detta skrivs pågår martyrierna, i Nordkoreas dolda fångläger, i Pakistans sociala häkkittel, i Mellanösterns radikaliserade miljöer. Kyrkor brinner just nu och var femte minut dödas en kristen för sin tro. Samma skrik, rop på hjälp, ångest, mod och tro som i dåtidens Lyon och Vienne utspelar sig just nu bland våra bröder och systrar. Blir det du eller jag en dag?

Heliga Vettius, Sanctus, Maturus, Attalus, Blandina, Biblis, Pothinus, Alexander, Pontikos och alla ni okända martyrer från Lyon och Vienne – ni som ”följer Lammet vart det än går” och ”är friköpta från människorna som en första skörd åt Gud och Lammet” (Upp 14:4) – be för de många som just nu står ansikte mot ansikte med ondskan och frestas ge upp och förneka Kristus. Må ert mod aldrig glömmas i kyrkan och stärka oss alla.

3 juni

CHARLES LWANGA OCH HANS FÖLJESLAGARE
(dödade mellan 1885 och 1887)

Den kristna missionen bland barangafolket i södra Uganda började på 1870-talet och tolererades av kung Mtesa. När han dog tog hans 18-årige son Mwanga över tronen. Den omogne pojken var under starkt inflytande av rådgivare som ville motverka briter och tyskarnas ökande inflytande i regionen. Motståndet hade också en religiös sida: häxdoktorer och traditionella religiösa företrädare övertygade Mwanga om att förfäderna var vrede på att så många lämnade den gamla tron. 1885 dödades en anglikansk biskop på kungens order. Samtidigt började den unge kungen röka hampa, supa och bli oberäknelig. När han krävde sexuella tjänster av sina unga tjänare vid hovet och avvisades blev han utom sig. Ledaren för de unga pojkarna, *Joseph Mkasa*, var katolik och även kateket. Han kritiserade kungen för hans övergrepp och mordet på den protestantiske biskopen och blev halshuggen. När kungen hörde att en ung pojke, *Mwafu*, hade fått trosundervisning av en annan, *Denis Sebuggwawo*, körde han ett spjut ner i halsen på denne.

Charles Lwanga hade ersatt den halshuggne *Joseph Mkasa* som ansvarig för pojkarna. Även han var katolik. Han döpte nu i hemlighet fyra pojkar, däribland den 13-årige *Kizito*, som han ofta hade räddat från kungens övergrepp. Nästa morgon ställdes alla pojkarna med sin lärare framför kungen, och de som var kristna skulle ställa sig i en egen grupp. Kungen frågade om de ville förbli kristna. De sade ja och fördes till en offerplats, Namugongo, där de dödades med svärd och bål till tonerna av rituella sånger. Charles dog långsamt, på elden, de övriga stacks ihjäl innan veden antändes. En pojke, *Mgaba*, dödades av ett slag i nacken på order av huvudbödeln, som var hans egen fader. En av bödlarna sa sedan: ”Vi har dödat många människor, men aldrig sådana som dessa. Vid andra tillfällen brukar offren inte göra annat än att klaga och gråta. Här hördes inte en suck, inte ett argt ord, bara ett mjukt mummel. De bad tills de dog”. Charles Lwangs sista ord var *Katonga wange* (”min Gud”).

Det exakta antalet martyrer är osäkert liksom hur många som var katoliker och vilka som var protestanter. Det verkar ha varit en jämn fördelning – några stycken var dock enbart sympatisörer med den kristna tron.

Barangafolkets kung störtades genom en kupp. Antalet kristna växte snabbt. Det finns både en protestantisk och en katolsk helgedom till minne av martyrerna dit skaror av pilgrimer strömmar varje år på deras minnesdag. Den salige påven Paulus VI åkte dit som pilgrim 1969, den helige Johannes Paulus 1993 och påven Franciskus 2015.

Människornas lidande i nutidens Centralafrika kan inte beskrivas. Under de två senaste decennierna har det pågått vad som har kallats ett lokalt tredje världskrig med upp emot fem miljoner dödade. Utgångspunkten har varit Centralafrikanska republiken men grannländerna Rwanda, Angola, Burundi, Zimbabwe och Uganda har också dragits in. Att detta inferno har fått lov att pågå är en ofattbar skandal som ropar till himlen.

Kyrkans bön denna dag:

Allsmäktige, evige Gud, du som har gjort martyrernas blod till kyrkans utsäde, låt hennes åkermark, som vattnats av den helige Charles och hans följeslagare, bära en ständigt rikare skörd av människor som bekänner dig.

Särskilda läsningar på denna dag: 2 Mack 7:1-2, 9-14 samt Matt 5:1-12a

4 juni

MARIA ELISABETH HESSELBLAD (1870-1957)

Den heliga nunnan MARIA ELISABETH HESSELBLAD föddes i dag år 1870 i Fåglavik, Västergötland men växte upp i Falun. Redan som barn funderade hon över hur kristna kan vara splittrade i olika samfund (hon kände bara till protestantiska församlingar). Frågan lämnade henne inte: vilket samfund är det rätta? Som 12-åring fick hon en svår magsjukdom, som skulle följa henne hela livet. Många gånger trodde man att hon var nära att dö, men hon bar lidandet i tålamod och tillit till Gud. En andlig upplevelse präglade henne för livet:

Som barn fann jag mig själv i vad jag trodde vara en dröm stående på ett torg, där jag såg det hus i vilket den heliga Birgitta hade bott i Rom. Jag fäste mig särskilt vid ett fönster på vänster sida. Sedan såg jag mig själv stå i detta fönster och titta ut – tjugo år senare blev rummet med just detta fönster mig tilldelat som min cell.

För att skaffa pengar till sina föräldrar och nio yngre syskon emigrerade hon som tonåring till USA och utbildade sig till sjuksköterska. Hennes första egna patient var en alkoholförgiftad irländska med inre blödningar som ”plockats upp direkt ur rännstenen.” Hon var döende, ville ha sin rosenkrans som trillat på golvet och bad om en katolsk präst.

Elisabeth hämtade en. En annan irländare, en byggnadsarbetare med många brutna ben, bad ständigt till jungfru Maria. Denna katolska fromhet gjorde starkt intryck på Elisabeth.

En kväll hölls en personalfest på sjukhuset. De uppsluppna deltagarna fick för sig att gå ner i källaren, där döda patienter låg. Elisabet var med men blev på något sätt bortglömd av de andra och inlåst i valvet. Vad göra? Hon bestämde sig för att gå runt och be för de döda. Plötsligt hörde hon andetag. En ung man som man antog hade dött av hjärtinfarkt verkade vid liv. Hon lade sina egna kläder på honom för att värma honom och gav hjärtmassage och andningshjälp i timmar. På morgonen hittade man en trött sjuksköterska och en dödförklarad ung man vid liv på sin bår.

Elisabeth läste andlig litteratur från både protestantiska och katolska författare och insåg med viss fasa att katolska tron möjligtvis var den rätta kristendomen, den som hennes hjärta alltid hade sökt. Goda vänner bjöd den sjukliga Elisabet på avkopplande resor till Karibien, Colombia och Europa. I Bryssel närvarar hon vid en sakramentsprocession på Kristi kropps och blods högtid. Som protestant känns det svårt för henne att falla på knä inför hostian som bärs genom mängden. Då känner hon en röst som säger: ”Jag är den du söker”. Hon faller på knä och tillber Jesu närvaro i sakramentet.

Detta blev en islossning i själen. Nu följde månader av inre kris och mörker. Hon återvände till New York och bad Gud om vägledning, arbetade i slummen för karitativa organisationer och bestämde sig 1902 för att konvertera till katolska kyrkan. Elisabet är nu sliten av hårt arbete, och magsåret återvänder. Hon beger sig till Sverige för att bo hos sin mor. Därhemma är man inte glad över hennes konversion. En väninna bjuder henne dock på en resa till Rom. Hon jublar – hon ska få se heliga Birgittas hus!

I Rom råkar kusken köra Elisabet och hennes väninna över Piazza Farnese. Elisabet stelnar till, vit som ett lakan: där, på torgets högrasida ser hon *huset* – precis som i barndomsdrömmen. Hon går in i kyrkan, faller på knä. En inre röst säger henne: ”Det är här jag vill att du skall tjäna mig!” En halvtimme är hon andligt frånvarande – helt nedsjunken i tacksam bön.

Tillbaka i New York arbetar hon hårdare än någonsin för sjuka och fattiga, över trettio hembesök om dagen kunde det bli. Sjukdomen slår dock till igen, Elisabet hamnar själv på sjukhus och allt hopp verkar ute. Då skriver hon till de nunnor som bor i Birgittahuset i Rom (karmelitsystrar) och ber att få komma dit och dö där. Det får hon. Men i sin andliga moder Birgittas hus tillfrisknar hon och blir upptagen bland nunnorna. Men det är nu *Birgittasystrar* hon vill bli och hon när ännu större planer: att ägna sitt liv åt att de skandinaviska folken ska återvända till den katolska tron. Särskilt ber hon för Sveriges ungdom. Hon vill att Birgittahuset i Rom blir en nystart för heliga Birgittas gamla orden och att den återvänder till Sverige. Hon får tillstånd att resa runt i Europa och lära känna nunnor i de birgittinkloster som finns kvar sedan medeltiden. Men inga systrar i dem vill ansluta sig till hennes projekt och bo med henne i Rom. Enstaka kvinnor sluter sig till henne. Nu följer många års kamp mot ständiga svårigheter, som slutligen leder till att den

sjukliga Elisabeths grupp får påvens godkännande som en äkta gren av Birgittinorden (1920, slutgiltigt 1942) samt att hon med inflytelserika vänners hjälp faktiskt lyckas förvärva Birgittas hus från karmelitnunnorna (1931).

I Sverige hade vid den tiden även protestanter börjat intressera sig för heliga Birgitta. Elisabeth hade 1923 bjudits till ett stort Birgittajubileum i Vadstena. Tillsammans med likasinnade lyckas hon en tidig morgon få någon att öppna Blåkyrkan. Därinne firar de då hemligt den första katolska mässan där sedan 1500-talet, då Birgittas systrar och bröder fördrevs. I Djursholm nära Stockholm köper hon ett hus, där hennes systrar ännu finns (1968 har hennes orden även skaffat sig ett hus i Falun, hennes barndoms hemtrakter). Viktigast för Elisabet var förstås Birgittas hus vid Piazza Farnese i Rom, men också att hon äntligen kunde få ett hus i självaste Vadstena, bara 200 meter från de medeltida birgittinernas klosterruin. En strålande sommardag år 1935 var detta andra Birgittakloster i Vadstenas historia en realitet. Birgittas döttrar gick åter omkring vid Vätterns vackra strand (och gör det än idag, fast de som är där nu tillhör den gamla ordensgrenen). Systrarnas gästhem i Rom och Vadstena besöks av många människor. I Rom har klostret ett kapell som Svenska kyrkan använder.

Andra världskrigets elände drabbade också Rom. När tyskarna ockuperade Rom blev Birgittahuset ett gömställe för bl.a. judiska flickor. Moder Elisabeths stränga blick skrämde nazisterna från att genomsöka huset. Några unga judiska flickor fick gå ned i tvättstugan i källaren. Tvätten sköljdes i stora stenfat, där flickorna uppmanades att dölja sina händer ifall tyskarna kom, så att de inte skulle se deras röda nagellack. Man hade klätt dem i svarta klänningar och dok som de unga systrarna i klostret. Efter kriget fortsatte arbetet för flyktingar och fattiga i Rom, och Elisabet fick sedan fina utmärkelser av svenska staten för detta. Femtio år efter att hon kom till Rom för att dö var hon alltså fortfarande där, ett levande mirakel, sjuk och svag som alltid men ständigt vid gott mod. Hon utstrålade en sund humor i allt, var uppmärksam och omsorgsfull mot sin omgivning som hon livade upp med uppmuntrande ord.

Kriser fanns också. 1956 tvingades hon på grund av konflikter mellan systrarna låta en administrator från påven ta över ledningen av orden. En smärtsam konfrontation med denne blev för mycket för den nu 86-åriga kvinnan. Chocken tog tal- och rörelseförmågan ifrån henne. Året efter dog hon och begravdes i Birgittahuset. Hon saligförklarades av påven år 2000. Då fanns det redan nära 500 systrar i Elisabeths orden med nya kloster i många länder (7 enbart i Indien), t.ex. Danmark (1995) och Norge (1998).

Det är i grunden otroligt: vi har ett svenskt helgon från modern tid och ännu finns det människor som har känt henne! Måhända att vårt land är sekulariserat – men förlorat är det inte. Det finns band mellan svenska folket och katolska kyrkan som aldrig kan brytas.

Elisabeth är i övrigt helgon för sjuksköterskor – hur många sådana har vi inte i våra kyrkbänkar!

Ur ett brev till en präst (1909):

Jag känner mig som ett blint barn vid sin fars starka hand, ett barn som han har lett genom mörkret och som inte behövt göra något för att ordna saker och ting på det ena eller andra sättet.

Kyrkans bön på denna dag:

Allsmäktige och barmhärtige Gud, du som med din Ande ledde den saliga Maria Elisabeth (Hesselblad) i den heliga Birgittas efterföljd till den katolska sanningens fullhet, låt oss, hjälpta av hennes föredöme och bön, med brinnande kärlek älska den korsfäste Kristus och verka för din kyrkas enhet.

Särskilda läsningar denna dag: Hos 2:14b, 15b 19-20, Ps 45:11-12, 14-17, alternativt 1 Kor 12:31 – 13:13, samt Joh 17:20-26

5 juni

BONIFATIUS (ca 673-754)

”Tysklands apostel”, martyrbiskopen BONIFATIUS, var döpt Winfrid. Han var en otröttlig munk och missionär på 700-talet, född och uppvuxen i England där han tidigt kände kallelsen till munklivet och sedan verkade som omtyckt lärare och författare av bibelkommentarer och andra läromedel. I mogen ålder – 41 år – ville han följa en kallelse att missionera på fastlandet och fick tillstånd till det. Två expeditioner till Friesland (nuvarande Holland) misslyckades. Hemma igen valdes Winfrid till abbot, men avböjde och reste till påven Gregorius II i Rom, som bekräftade hans missionsplaner och skickade honom – nu med namnet Bonifatius (namnet ska förmodligen översättas ”Den som bringar ett gott öde med sig”, d.v.s. kristendomen) – som missionär till Germanien, vars centrala områden ännu inte hade nåtts av kyrkans mission. Under den första tiden fick han vara medhjälpare åt den helige Willibrord (se 7/11) i Friesland, och nu hade han så stora framgångar att påven år 722 kallade honom till sig och gjorde honom till biskop med Frankerriket (Tyskland) som område. Han fick även ett skyddsbrev av rikets starke man, Karl Martell.

Nu kunde han ta djärvare tag. När han inför en stor samling hedningar fällde en ek som var vigd åt Tor – överraskande lätt och utan att avguden reagerade – omvände de sig. Det var en utmärkt och stark ek och av den lät han göra virke till ett kapell, vigd åt Sankt Petrus. Missionen gick stadigt framåt, kloster grundades och 732 gjorde nästa påve – Gregorius III – Bonifatius till ärkebiskop med rätt att viga biskopar i områdena bortom Rhen. Antalet nyomvända var stort och det fick hämtas extra personal och kyrklig utrustning från hans gamla hemland England.

Bonifatius kom i motsättning till en del biskopar som motsatte sig hans reformplaner. Skickligt lyckades han rita om den kyrkliga kartan så att han fick makten i sin hand. Nu

kunde han, den effektive administratören, genomföra kyrkomöten som stramade upp disciplinen. Korruptionen inom kyrkan bekämpades, prästernas celibatsplikt inskräpades och lekfolket fick lägga sina många vapen ifrån sig. Bonifatius favoritplats var hans biskopsstad Fulda, det nuvarande Tysklands geografiska mittpunkt – i dag platsen där de tyska biskoparna håller sina möten. Dit ville han dra sig tillbaka och bad påven om tillstånd. Först ville han dock delta i en missionsresa till sin ”första kärlek”, det område han en gång hade lämnat sitt hemland för och verkat i när hela missionsäventyret började, Friesland. Den nu 80-årige biskopsmunken satt där fredligt i sitt tält och läste en bok medan han inväntade några nydöpta som skulle konfirmeras – då hedniska gäng överföll hans läger. Han och hela hans sällskap mördades. Boken han läste i fördes med hans kropp tillbaka till Fulda. Dess pärm av trä bär spår av svärdshugg, färgfläckarna lär vara hans blod. Den gamle munken försökte i sin sista stund värja sig med boken, andra vapen hade han inte.

Kyrkans bön denna dag:

Herre, må den helige martyren Bonifatius träda fram och föra vår talan, så att vi i ord och handling lever av den tro som han förkunnat och bekräftat med sitt blod.

Särskilda läsningar denna dag: Apg 26:19-23 samt Joh 10:11-16

6 juni

NORBERT AV XANTEN (ca 1082-1134)

Den helige Norbert prästvigdes år 1115, levde ett apostoliskt liv och predikade särskilt i Frankrike och Tyskland. Han blev ärkebiskop av Magdeburg år 1126. Han grundade *premonstratensorden*, som skulle kunna rycka in överallt där det lokala prästerskapet inte räckte till. Han grundade flera kloster. Som mest omfattade orden 500 kloster. Ärkebiskop Eskil i Lund införde orden i Norden. I Skåne fanns den i Tommarp, Öved och Lund (Trefaldighetsklostret).

Särskilda läsningar denna dag: Hes 34:11-16 samt Luk 14:25-33

Kyrkans bön på denna dag:

Fader i himlen, du gjorde den helige Norbert till en bödens man och en god och trogen kyrkans tjänare. Lyssna till hans böner och låt aldrig de dina sakna herdar efter ditt hjärta, sådana som leder hjorden dit där den kan finna näring för sin tro.

Också i dag:

FILIPPOS, DIAKON I URKYRKAN

Förstår du vad du läser när du bläddrar i Bibeln? Urkyrkans diakon FILIPPOS ställde samma fråga till en etiopisk hovman som var intresserad av profeten Jesaja och satt och läste högt ur skriftrullen. Ett samtal började och mannen döptes. Du finner berättelsen i Apostlagärningarnas kapitel 8. Det är idag diakonens Filippos minnesdag (inte samma person som aposteln Filippos som firas med en egen fest 3 maj). Filip är ett vanligt namn, även bland helgon (Filip Neri, Felip Benitius, och många andra). Läs i den heliga Skrift och sök *förklaringar* till det du läser!

Helige Filip, du tilltalade främlingen som du hörde läsa Bibeln. Be för oss att vi tar tillfället i akt och inte är rädda för att dela med oss av det vi har förstått om vår tro.

7 juni

MARIA TERESIA DE SOUBIRAN (1834-1889)

Vet du vad motgång är? Den heliga MARIA TERESIA DE SOUBIRAN grundade ett hem för fattiga flickor. Det brann strax ner. Då startade hon en kongregation av fromma kvinnor. Krig bröt ut och de fick fly. Väl hemma igen började man smutskasta henne. Hon fördrevs och dog, föraktad av alla. Ändå gnällde hon aldrig över sitt öde. En utredning visade att hon var oskyldig till alla anklagelser. Makalöst tålamod – hur blir man sådan?

Heliga Maria Teresia – vem av alla oss som tror att vi klarar det mesta på det andliga området skulle stå ut med allt som du fick uppleva? Be för oss att vi inte kommer på fall när prövningarna tornar upp sig!

8 juni

MARIA AV DET GUDOMLIGA HJÄRTAT (1863-1899)

Vi tänker sällan på dem: de som har STÄNDIGA SMÄRTOR. Den heliga nunnan MARIA AV DET GUDOMLIGA HJÄRTAT var sängliggande under långa tider p.g.a. smärtor i ryggen. Med oerhörd ansträngning genomförde hon ändå alla sina uppgifter. Gud gav henne många andliga insikter, men bara en ville hon avslöja: Gud ville att hela världen skulle invigas till JESU HJÄRTA. Påven förstod och uppfyllde denna önskan år 1899 – tre veckor efter hennes död. Denna högtid firas nu varje år på tredje fredagen efter pingst.

Heliga Maria av det gudomliga hjärtat, du står där som representant för så många som lider just nu utan att vi ser det. Be för oss om medkänslans och engagemanget gåva, så att vi lindrar deras plågor och aldrig tappar mod och hopp om vi blir drabbade som de.

9 juni

EFRAIM SYRIERN (ca 306-373)

Vad gör man om man kan Bibeln nästan utantill och teologin lika bra som varje biskop – men man når liksom inte riktigt ut till massorna? Man blir poet. Den helige diakonen EFRAIM SYRIERN gjorde dikter av den kristna tron och blev en populär förkunnare. ”Den helige Andes harpa” har han kallats. Vilket av Guds många musikinstrument skulle DU vilja vara? Vilken av Guds många melodier är DU? Låt alla andra få höra!

På svenska finns böckerna *Hymnerna om paradiset*, *Hymnerna om tron* och *Det upplysta ögat* av och om Efraim (Artos förlag).

Kyrkans bön denna dag:

Gjut din Ande, Herre, i våra hjärtan, den som lät den helige diakonen Efraim sjunga om dina mysterier i hjärtats glädje och gav honom kraft att endast tjäna dig.

Särskilda läsningar denna dag: Kol 3:12-17 samt Luk 6:43-45

10 juni

DEN SALIGE HENRIK FRÅN TREVISO (1300-talet)

Den salige Henrik – i norra Italien kallas han för *San Rigo* – lär ha varit en lite ovanlig figur, tjock, med lång näsa och insjukna ögon. Människor – inte minst barn – gjorde narr av honom på gatan, men han svarade bara genom att be för dem. Henrik föddes fattig i Bolzano och lärde sig aldrig läsa och skriva. Han flyttade som vuxen till Treviso där han ska ha arbetat som daglönare, gift sig och fått ett barn. Snart dog dock både hustrun och barnet. Då miste han allt intresse för det världsliga och hängav sig helt åt Gud, han biktade sig och deltog i mässan varenda dag. Allt han kunde avvara av sin lilla lön gav han bort. När Henrik blev för gammal för att arbeta fick han tigga men fortsatte dela med behövande, aldrig sparade han mat eller pengar tills nästa dag. Den vänliga och givmilde mannens exempel gjorde så småningom intryck. Vid hans död visade det sig vad den fattige arbetaren med sitt ofördelaktiga yttre hade betytt. Många människor ville ha relikier och man fick skyndsamt flytta kroppen till stadens katedral för att skydda den. Folkmassan bröt sig dock in i kyrkan på natten. De kyrkliga och världsliga myndigheterna fick sätta upp ett staket kring hans bår. En entusiasm gränsande till fromt hysteri flammade upp. Inom få dagar upptecknades hundratals påstådda mirakel. I och med Henriks död miste Treviso något *omistligt*: den heliga anspråkslösheten och enkla godheten hos en förnöjsam granne, allas vän. Tomheten var påtaglig.

Kristi anletsdrag kan ses i varje människa, även där det först inte verkar så. Jesaja skriver om Messias: *Han hade inget ståtligt yttre som drog våra blickar till sig, inget utseende som tilltalade oss* (Jes 53:2). Vårt liv här på jorden är kort, och det är tjänst – varför bry sig om yttre rikedomar, skönhet och status? Varför leta fel hos andra?

Salige Henrik, du fick redan i ungdomen smaka på hårda förluster och social utstötning. Du valde att inte bli bitter utan att leva helt för Gud. Må det alltid finnas människor som du i kyrkan, så att den sanne andlige rikedomen blir synlig för världen. Amen.

11 juni

BARNABAS – Paulus ledsagare

Helgonet vi firar i dag glöms lätt bort. Nya testamentet ställer honom i skuggan av Paulus och gör honom närmast till statist. Men mellan raderna anar vi en av urkyrkans viktigaste och mest inflytelserika personligheter. Lukas talar i Apg 14:4 om Barnabas och Paulus som *apostlar* – annars reserverar han liksom de övriga evangelierna denna titel för de tolv närmaste männen kring Jesus. Fornkyrkan tänkte att han var en av de 72 lärjungar som Jesus sände ut för att predika (Luk 10:1ff). Det är fullt möjligt.

Barnabas hette egentligen Josef, var av prästerlig släkt (levit) från Cypern, hade flyttat till Jerusalem där han bidrog aktivt med medel till den urkristna socialkassan (Apg 4:36-37). Lukas säger att apostlarna gav honom namnet Barnabas (Apg 4:36) och tolkar det lite fritt såsom ”Tröstens son”. En tröst blev Barnabas helt säkert för den nyomvända Paulus som förgäves sökte ansluta sig till lärjungarna i Jerusalem. Ingen vågade välkomna mannen som nyligen hade förföljt kyrkan så fruktansvärt. Paulus måste ha känt sig förtvivlad, med blytung ånger över sitt tidigare liv och ingen möjlighet att försonas med dem han gjort så mycket ont! Barnabas hade det mod som behövdes och lyckades öppna dörrarna för Paulus – ett diplomatiskt mästestycke (Apg 9:26-28).

Bland de troende som flydde från förföljelser upp till storstaden Antiokia i Syrien fanns det vissa som började predika om Jesus för icke-judar. Vilka de var och hur de kom på denna nya idé vet vi inte. Projektet bjöd på överraskande framgångar. Barnabas skickades dit av urkyrkan i Jerusalem, tydligen med delegation och fullmakt att bedöma läget och ingripa. Denne högst betrodde medarbetare skulle få en nyckelroll. Det var på hans initiativ som ett utomordentligt viktigt beslut blev till: *Tröstens son välkomnade den nya utvecklingen och bestämde sig för att tillsammans med Paulus ställa sig i spetsen för den.* Han hämtade dit den besvärlige konvertiten som kyrkan i Jerusalem hade skickat hem till sin födelsestad Tarsos, antagligen för att bli av med honom (Apg 9:28-30). Detta officiella erkännande måste ha fyllt den undanskuffade Paulus med tårar av tacksamhet – Lukas, Paulus lärjunge, brister ut i beröm över Barnabas: *han var en god man, fylld av helig ande och tro* (Apg 11:24). Orden kommer nog från Paulus mun. Barnabas tror på Paulus och på de visioner han har fått om att även hedningarna är arvingar till Guds rike (jfr Gal 1:15-16). Under de tvås inverkan förändras Jesusgemenskapen i Antiokia. Hednakristna och judekristna äter tillsammans (vilket nog inkluderar *eukaristin*; jfr Gal 2:12). Så brukade inte judar göra. Allmänheten kände behov av att ge gruppen ett nytt namn – *kristna* (Apg 11:25-26) - antagligen påskyndad av judiska företrädare (”den där blandgemenskapen får absolut inte kallas för judar!”).

Det finns verkligen mycket man skulle vilja veta! Hur gick diskussionerna? Vilka konflikter berättar Lukas *inte* om? Allt vi hör är att lärjungarna i Antiokia skickar sina två lärare till Jerusalem med en penninggåva inför en hungersnöd som de tror ska komma. De ger sig iväg i Apg 11:30 och hemåt i Apg 12:25. Mellan dessa två ställen berättar Lukas inte med ett enda ord om hur de togs emot, däremot om andra dramatiska händelser: aposteln Jakob den äldres martyrium och Petrus fängslande samt hans mirakulösa räddning. Petrus reser sedan bort (Lukas säger inte vart). Fursten Herodes, som lät döda Jakob, dör en neslig död. En viss *Johannes Markus* följer med de två apostlarna tillbaka till Antiokia (som ”kontrollant”?) och sedan med ut på den förste missionsresan där han dock överger sällskapet och återvänder till Jerusalem – troligen ansåg han att Barnabas och Paulus gick hedningarna för långt till mötes! Resan blev – enligt Apostlagärningarna kap. 13 och 14 – en partiell framgång, men också en stressande flykt från plats till plats under ständig livsfara. Lukas lyfter fram sin hjälte Paulus medan Barnabas spelar andrafiol. Det är nog inte hela bilden. Vid denna tid var Jerusalemkyrkans betrodde medarbetare nog ledare och Paulus nummer två. En detalj antyder det: efter ett mirakel får hedningarna för sig att Barnabas är en uppenbarelse av Zeus, den grekiske huvudguden, Paulus däremot bara hans språkrör, Hermes (Apg 14:12).

Barnabas måste ha börjat bli osäker på den mångordige och kompromisslöse Paulus. Kanske förvirrades han av invecklade resonemang som Paulus ger oss så många av i Romarbrevet. När de två är tillbaka i Antiokia ifrågasätts deras nya, öppna linje alltmer (Johannes Markus reserapport i Jerusalem har skapat rykten!). Enligt Lukas höll de två förkunnarna ännu ihop mot kritikerna från Judeen som krävde att de kristnade hedningarna skulle följa Mose lag, men Paulus brev till galaterna avslöjar sprickan i samarbetet: Barnabas började luta, tillsammans med Petrus, åt den judaiserande sidan (Gal 2:13) – en förfärande besvikelse för Paulus. Apostelkonciliet (Apg 15:1-29) diskuterade stridsfrågan och Paulus linje förkastades *inte*, vilket nog förbluffade Barnabas. Paulus kunde nu tala med större auktoritet. Det är Paulus själv som tar initiativet till den andra missionsresan (Apg 15:36). Han vill ha Barnabas med sig, men absolut inte Johannes Markus som svikit dem tidigare. Där spricker samarbetet. Lukas, som så ofta utelämnar konflikter, måste i Apg 15:39 medge att det blev en våldsam strid mellan de två vännerna (= handgemäng?). Barnabas valde sida, d.v.s. Johannes Markus som han reste iväg med (till Cypern, Barnabas hemtrakter) i stället för Paulus. Författaren Lukas gör också ett val: från denna stund följer hans penna enbart Paulus. En retorisk fråga i 1 Kor 9:5-6 tyder på att Barnabas är vid liv ännu några år senare, fullt aktiv som missionär, och att de två gamla vapenbröderna försonades i någon grad (”Är det bara jag och Barnabas som inte har rätt att slippa arbeta?”). Vilken roll hade Barnabas i kyrkan efter alla turer? Var han bitter på Paulus? Samarbetet med den f.d. kyrkoförföljaren måste ha kostat vänner och fått honom att tvivla: satsade jag rätt? Den orädda brobyggaren, nu hemma i egna trakter, kunde knappast återvända till urkyrkan i Jerusalem och spela en roll där. Hans förmedling hade banat väg för Paulus framgångar, men också väckt rasande motstånd. Skulle Jesu gemenskap hålla ihop? Eller bli till en udda judisk sekt med en konkurrerande grekisk mysteriereligion?

Den helige och betydelsefulle levitens vidare öde är okänt. Allt vi har är sena apokryfiska legender av tvivelaktigt källvärde. Barnabas ska ha stenats till döds i Salamis (Cypern) och hans kropp hittats långt senare med ett exemplar av Matteus evangelium på bröstet. Relikerna fördes till Konstantinopel där en kyrka byggdes till hans ära. Skrev Barnabas något? Ja, möjligen Hebreerbrevet i Nya testamentet och det märkliga Barnabasbrevet (se *De apostoliska fäderna*, Artos förlag). Så ansåg en del i antiken. Bara Gud vet svaret.

Kyrkans bön denna dag:

Herre, du fyllde aposteln Barnabas med helig Ande och tro och avskilde honom till att tjäna hedningarnas omvändelse. Låt evangeliet om Kristus, som han förkunnade med outtröttlig iver, bli hört och mottagit i tro och handling.

Särskilda läsningar denna dag: Apg 11:21b-26; 13:1-3 samt Matt 10:7-13

12 juni

ESKIL (1000-talet)

Eskil kom från England och ska – enligt den helige Brynolf av Skara som är vår huvudkälla – ha varit släkting till den helige Sigfrid, tjänat som dennes kaplan och vigts till biskop av honom. Kungen Inge Stenkilsson (Inge den äldre) hade då redan antagit tron på Kristus, men när det gick upp för folket att kungen nu inte längre ville delta i det populära hedniska blotet (offer till asagudarna) störtades han och förjagades. Eskil begav sig modigt till det stora firandet till avgudarnas och den nye kungens ära och predikade för deltagarna att de nu hade glömt den sanne Guden, deras skapare, och börjat dyrka djävlar i stället. Eskil bad Gud om ett under. Hagel, snö och regn föll med en sådan kraft att offeraltarna föll i bitar och offerdjuren dog, säger legenden. En spåman träffade Eskil i huvudet med en sten, en annan slog in skallen med en yxa. Några hövdingar släpade den halvdöde biskopen inför kungen som fällde en formell dödsdom över den störande gästen som genast stenades till döds. Kroppen bars bort, förbi den källa som sedan kallats för S:t Eriks källa, där helgonet hade döpt många hedningar. På den platsen kändes Eriks lik plötsligt orubbligt tungt. Hans bödlar drömde sedan på natten att en kyrka skulle byggas där. Det blev ett domikankloster. Legendens skriver: *För att undren skulle stråla blev efter hans begravning i dominikanernas fålla vargarna till får och kyrkans förföljare blev dess beskyddare*. Så vann Eskil sina motståndares tro med sitt eget blod. Staden han begravdes i (Fors) kallades senare Eskilstuna. De sörmländska kristna har på det viset för all framtid bevarat sitt modiga helgons namn.

Kyrkans bön denna dag:

Himmelske Fader, du lät den helige biskopen Eskil segra i sitt nederlag och vinna livet när han miste det för Kristus och hans evangelium. Låt hans offer till den ära bära frukt i nya människor som på hans förbön finner vägen till dig.

13 juni

ANTONIUS AV PADUA (1195-1231)

Dagens helgon är en verklig höjdare. Den helige munken ANTONIUS AV PADUA från 1200-talet, som kände den helige Franciskus av Assisi personligt, kunde Bibeln som ingen annan. Han dolde det för sina bröder av ren ödmjukhet, men avslöjades när han en dag vid en prästvigningssmessa tvingades hoppa in och predika eftersom ingen annan var beredd att predika oförberett. Alla häpnade över hans ord. Den helige Franciskus hörde om saken och jublade: ”Nu har vi en biskop!”. Ordensgrundaren som annars var skeptisk mot lärda teologer och högre studier för att allt för mycken kunskap kunde skada ödmjukheten, tänkte helt annorlunda i Antonius fall. ”Jag vill att du undervisar bröderna i den heliga teologin” skrev han på en lapp kort innan han dog. Då var Antonius fast: iväg och undervisa!

Den lärde tiggarebrodern skickades till Rimini. Där fanns de s.k. ”katarerna” (= ”de rena”, en sekt som ansåg sig mer helig än resten av kyrkan, härav ordet ”kättare”). Det sägs att de inte ville lyssna till honom. Då gick han till stranden och predikade för fiskarna och de dök upp ur djupet och lyssnade. Många kättare omvände sig då. En annan gång ville någon inte tro att Guds Son kunde vara närvarande under ett litet bröds gestalt som katolska kyrkan lär. Antonius sa till honom: ”Broder, om din åsinna faller på knä inför den heliga hostian, kommer du då att tro?” ”Såklart” svarade mannen, och snart fick han se det ske. Vissa kättare bjöd nu Antonius på mat – men det var förgiftad mat. ”Varför detta bedrägeri?” frågade helgonet, som genom en ingivelse förstod vad de ville. ”Det var inte illa ment” svarade de lömskt, ”i Bibeln står det ju att de som dricker gift ska inte skadas (Mark 16:18). Vi ville se om det stämde.” Antonius gjorde lugnt korstecknet över maten och åt och drack. Inget hände. Efter måltiden föll hans fiender skakade ned inför honom och bad om förlåtelse.

En kvinna med ett nyfött barn plågades av sin mans misstänksamhet och svartsjuka. Han ville inte ta barnet till sig och trodde att det var en annan mans. Förtvivlad vände hon sig till Antonius, som talade med mannen men utan framgång. Då ställde Antonius kvinnan med sitt barn framför den iskalle fadern och sa till babyn: ”I Jesu namn, säg vem som är din fader”. Barnet sträckte fram sina armar mot mannen och sa med späd röst ”Pappa, pappa!”. Då grät fadern och modern tillsammans. Tilliten var återställd.

Antonius predikade skarpt mot de rika som utnyttjade fattiga människors nödläge genom att låna ut pengar till ockerräntor. Kunde de fattiga inte betala riskerade de fångelse, ibland på livstid. Så störtades många familjer i förtvivlat elände. En sådan penningutlånare skulle en dag begravas. Antonius krävde att mannen begravdes utanför kyrkogården, eftersom han gjort pengar till sin avgud och därför var fördömd. De närvarande blev djupt chockade. ”Där din skatt är, där kommer också ditt hjärta att vara” citerade Antonius ur evangeliet (Matt 6:21), ”och för att bevisa att jag har rätt, så gå hem

till den avlidne, titta i hans pengakista, där hittar ni hans hjärta”. De anhöriga skyndade hem och fann hjärtat i kistan.

Under fastan 1231 bestämde Antonius sig för att predika oavbrutet, fyrtio dagar i rad – kanske märkte han att hans tid på jorden var knapp. Det var långa tal med efterföljande bikt, så det kunde vara till solnedgången. Det fanns knappt tid att äta. Tusentals åhörare kom varje dag. Antonius predikade klart och tydligt mot sociala orättvisor. Denna gigantiska insats satte sin prägel på staden Padua: tjuvar lade sitt stöldgods för hans fötter, fångar släpptes, sociala lagar förbättrades, och fängelsestraff för obetalbara skulder avskaffades. Några månader senare bröt helgonet ihop. Han hade burit på sjukdomar sedan han i ungdomen rest till Marocko för att förkunna evangeliet för muslimer men blev sjuk och tvingades återvända.

Hans tunga, som var ett instrument för Gud, kan ses i gravbasilikan i Padua, dit en ström av pilgrimer går än i dag. Han helgonförklarades snabbare än någon annan i kyrkans historia (det tog bara ett år) och vördas av många som letar efter borttappade saker, och av gravida och barnlösa.

Maj 1231 – strax före sin död – inträffade den mest kända episoden i Antonius liv. Han satt i sin cell, svårt sjuk, och läste Bibeln. Ett plötsligt ljus i form av en blomma fyllde rummet. Ur blomman trädde Jesusbarnet fram. Antonius tog det i famnen, och det smekte kärleksfullt hans feberheta panna. Greven som ägde platsen där detta skedde råkade precis komma förbi. Han såg ljuset genom en springa i dörren och skyndade sig närmare och tittade in. Då såg han Antonius med Jesusbarnet på armen. När scenen tog slut upptäckte Antonius den darrande greven, tillrättavisade honom för hans nyfikenhet och krävde att händelsen skulle hållas hemlig. Det gick inte. Figurer med det omåttligt populära helgonet som bär Jesusbarnet på armen finns i katolska kyrkor världen över.

Ord av den helige Antonius av Padua:

Älska dig så som Gud har skapat dig, han som älskar dig. Men hata det som du har gjort dig till genom synden. Älska dig själv av samma skäl som han älskar dig som har hängivit sig för dig. Men hata dig själv för att du har hatat det som Gud har skapat i dig och som han fann behag i.

Kyrkans bön denna dag:

Allsmäktige, evige Gud, i den helige Antonius gav du ditt folk en stor förkunnare av ordet och en förebedjare i nöd. Låt oss med hjälp av honom finna Kristi väg och tveklöst vandra den och känna din hand när svårigheter möter.

Särskilda läsningar: Jes 61:1-3a samt Luk 10:1-9

14 juni

METODIUS AV KONSTANTINOPEL (790-847)

Heliga bilder och figurer hjälper oss att be och är en del av vårt kristna kulturarv. Men på 700-800-talet fick många kristna (förmodligen under intryck av islam) plötsligt för sig att sådant skulle förstöras. Den helige munken METODIUS var en av dem som fick smaka på bildstormarnas raseri. Fängelse, svält och tortyr bar han tålmodigt tills vansinnet lade sig. Då blev han biskop. Varje tid har sitt oväder i kyrkan!

Helige Methodius, när kejsaren ville förstöra kyrkans heliga bilder av Frälsaren frågade du honom provocerande hur han kunde tillåta att man visade respekt för bilder av honom själv. Be för oss att vi vågar säga ifrån när helgade saker, personer, platser eller bilder kränks eller bespottas.

15 juni

VITUS (ca 297-304)

Den helige VITUS var bara ett barn, sju år gammal, när han flydde hemifrån. Hans far ville inte att han skulle vara kristen (Vitus amma och hans uppfostrare hade i hemlighet lärt honom den kristna tron, och han flydde tillsammans med dem). Han kunde bota sjuka i Jesu namn men blev avslöjad och anmäld som kristen, vilket var förbjudet i dåtidens romerska rike. Han torterades och avrättades trots sin låga ålder. Vitus var omåttligt populär på medeltiden: över 150 platser påstås ha relikier av honom. Han är helgon för bl.a. dansare. När epidemier av s.k. *danssjuka*, stora kollektiva masspsykosor, härjade i slutet av medeltiden (särskilt efter pestepidemierna på 1300-talet), genomförde man i nordöstra Frankrike vallfärder till ett Sankt Vitus-kapell. Uttrycket ”sanktvejtsdans” gav namn till en sjukdom med våldsamma konvulsioner (chorea Sancti Viti) som i dag kallas för Huntingtons sjukdom.

Helige Vitus, bakom legenderna anar vi ett barn som ville tro på den gode Guden och vågade trotsa allt för att inte mista denna tro. Må på din förbön alla barn som i dag flyr från omänskligt förtryck snabbt och lätt nå en tryggare tillvaro.

16 juni

LUTGARDIS (Lutgard, 1182-1246)

Är det vi som söker Gud eller Gud som söker oss? En stor medeltida mystiker, heliga LUTGARDIS från nuvarande Belgien, blev nunna av misstag. Vid tolv års ålder skulle hon giftas bort i vanlig ordning men hennes far blev av med den hemgift hon skulle ha med sig in i äktenskapet enligt dåtidens sed. Han lät en köpman på väg till England ta hand om tjugo mark i hopp om att investeringen skulle bättra på hemgiften, men mannen återvände med bara en mark. Då fick flickan skickas till benediktinsystrarnas kloster i stället – trots att inget tydde på att hon hade en kallelse till ett sådant liv. Det var inte helt ovanligt i dessa tider att man kunde leva i kloster och i övrigt inte skilja sig från resten av världen till det yttre (som senare tiders flickinternat under nunnors ledning). Lutgardis

tyckte om snygga kläder, smycken, nöjen och *social life* som de flesta andra i hennes ålder. Systrarna räknade inte med att det skulle bli något särskilt heligt av henne. De hade fel.

En dag uppenbarade sig Kristus för Lutgardis, bara så där. Han visade henne sina sår och uppmanade henne att följa honom. Flickan förändrades fullständigt och direkt. Omgivningen kunde knappt tro att det var sant. Lutgardis la av sig all världslighet, utvecklade ett innerligt böneliv i ständig medvetenhet om Jesu närvaro. Hon hade visioner av Jungfru Maria, och även av evangelisten Johannes som hon såg i en örns gestalt. Hennes betraktelser av Kristi lidanden fick henne att känna hans smärtor. En stor medkänsla med alla människor i nöd fyllde henne. Efter tolv år sökte Lutgardis sig till ett annat, strängare kloster. Där talade man inte hennes tyska dialekt utan bara det för henne obegripliga franska språket som hon aldrig lyckades lära sig. Hon bar sin ensamhet med tålmod. Lutgardis djupa inlevelse i Bibeln under bön gav henne insikter som gjorde henne till en utomordentlig andlig vägledare. Med åren blev hon blind men även det kunde hon känna tacksamhet för. Det var för henne en gåva som hjälpte henne att distansera sig ännu mer från världen och fokusera enbart på Gud. Tacksamhet, ständig bön för syndarna och fullständig tillit till Gud var den inställning hon mötte sina sista år, och döden, med. Hennes kloster vandaliserades av franska revolutionens antikyrkliga horder, men systrarna hann fly och de tog med sig Lutgardis relikter överallt dit de flydde, från plats till plats. 1804 gömdes de i en kyrka i *Ittré* (södra Belgien).

Heliga Lutgardis – nunna av misstag, men så rikt välsignad med nådegåvor – hjälp oss genom din förbön, så att vi, i vår ytliga och sekulariserade vardag, alltid håller en dörr i hjärtat öppen för Herren, redo när tiden är inne för Guds besök (Luk 19:44).

17 juni

HERVÉ (500-talet)

När en fransk spelman fick en blind son med en föräldralös flicka gav de honom namnet Hervé. HERVÉ överlämnades till en helig man vid namn Arthian som tog sig an honom och uppfostrade honom till en god kristen. Trots sin blindhet arbetade Hervé i åkerbruket, alltid med en liten pojke som ledsagare. En dag såg pojken vargen bita ihjäl åsnan som drog plogen. Han skrek till. Hervé bad till Gud och vargen lät sig ödmjukt spännas för plogen och fullföljde arbetet ...

Hervé grundade ett kloster och var mycket uppskattad för sina starka predikningar och för att han kunde driva ut djävlar. Han är helgon för alla med ögonsjukdomar. När solen strålar genom våra fönster känner vi lyckan över att kunna se. Men det gäller att även kunna *se allt som gåva*. Det gör vi med *trons ögon*. De blir aldrig blinda.

Helige Hervé, be för alla blinda och för alla som från sina tidigaste år känner sig önskad av sina föräldrar. Må de aldrig tappa hoppet. Och må alla vi, som genom

fördomar och uppgivenhet så lätt blir blinda för livets möjligheter, smittas av din tillit till Gud.

18 juni

SADOK (900-talet)

Kyrkan växer och har alltid gjort så, men ofta till priset av blod. Idag minns vi den dagen på 900-talet då alla munkarna i det första kloster som grundats på polsk mark – i Sandomierz – brutalt mördades. Den helige SADOK och hans bröder läste just en berättelse om gamla martyrer. Då stod det plötsligt skrivit med gyllene bokstäver i boken: ”I Sandomierz gav idag 49 nya martyrer sitt blod för den kristna tron.” De gick direkt till kyrkan för att be. Kort efter trängde tatariska krigare in och dödade dem.

Kristi kors bärs även i vår tid: när dessa rader skrivs är det bara timmar sedan det kastades bomber mot tre kyrkor i Nigeria. Sådant händer även i Egypten, Indien, Indonesien. I Sverige är läget ju mycket annorlunda, men det finns också förakt, oförstånd och hån mot troende kristna, som i vardagen får känna av det på många sätt. Martyrernas antal och martyriets former kan inte räknas.

Helige Sadok och dina bröder, med tacksamhet ser katolska kristna i hela Europa på den starka tro som finns än i dag i det polska folket. Med oro ser vi på förföljelserna mot kristna som pågår runt om i världen. Sluta inte be för ert land och för vår värld!

19 juni

ROMUALD (ca 950-1027)

I denna värld av begär och våld får vissa människor nog och drar sig undan som eremiter i fasta, bön och evig tystnad. Dagens helgon brukar avbildas i vit dräkt med ett finger för munnen – ett *hallå* till alla oss som talar först och tänker sen! Det är nu tusen år sedan denna rastlösa men beslutsamma själ reste runt till olika platser för att strama upp klosterlivet. Hans namn är ROMUALD.

Var inte för snar att tala, säg ingenting förhastat inför Gud – han är i himlen och du på jorden. Låt därför dina ord vara få. (Pred 5:1; jfr Ords 20:25)

Helige Romuald – världen behöver den heliga stillheten som öppnar sinnet för Gud. Ändå söker vi den så lite! Må du – i den eviga gemenskapen med Gud – be för oss om gåvan att kunna vila i den helige Ande som vädjar för oss med rop utan ord (Rom 8:26).

Kyrkans bön denna dag:

Gud, vår Fader, du som genom den helige Romuald förmådde nya människor att söka dig i ensamheten, visa hur vi för Kristi skull kan förneka oss själva och trygga gå den väg som leder till ditt rike.

20 juni

ALBAN (död ca 301)

Alban dolde en kristen präst som gömde sig för polisen. När de kom tog han på sig prästens kläder och togs i hans ställe. Inför domaren avslöjade han inget om sin familj, vägrade offra till avgudarna och sa inte sitt riktiga namn – ALBAN – men han bekände sin tro på Gud och Kristus. Därför torterades han och dödades. Plats: Det hedniska England under romarrikets välde. Tid: 301.

Helige Alban, be för alla som i denna stund riskerar något för att rädda kristna som är förföljda eller utsätts för någon form av utanförskap för Jesu skull. Må de på din förbön – och som du – stå ut med besvären utan att ge upp!

21 juni

ALOISIUS GONZAGA (1568-1591)

Den unge ALOISIUS GONZAGA är helgon för ungdomar, inte minst för studerande.

Han växte upp i Lombardiet (norra Italien), i tysk-romerska kejsarrikets allra högsta klass, i extrem lyx, i maktens sfärer. Hans far stod nära kejsaren, och en framtid med allt vad denna värld har att bjuda på av makt och glans låg som en utrullad röd matta framför Aloisius. Denna matta vägrade han att sätta sin fot på.

Det började annars så bra. Redan som liten fick pojken krigsleksaker och tyckte om dem. Han var bara fem år gammal då fadern tog honom med på militärparader. Aloisius njöt av att gå framför de stora soldaterna som deras ledare. Vid ett tillfälle lyckades han – till allas förskräckelse – fyra av en kanon. Men när han tog efter soldaternas råa jargon tillrättavisade hans lärare honom. Den lille pojken fick veta att sådant språk var *blasfemiskt*, en kränkning av Gud. Då skämdes han och tänkte till – vad är det?

Aloisius blev ett fromt barn, i mångas ögon *för* fromt. Vid sju års ålder var han fullständigt hängiven åt bön och botövningar som syftade på att övervinna sig själv och avstå från världsliga lockelser. Med gigantisk beslutsamhet slet han sig loss från det öde han fötts till genom att insistera på att inträda i den nygrundade jesuitorden. Faderns besvikelse var gränslös. Man skickade präster till pojken som skulle få honom att tänka mer ”ansvarsfullt” eller i alla fall försöka ta en annan kyrklig väg där han åtminstone blev biskop. Till slut ställdes han – numera 17-årig – inför påven (Sixtus V) som efter en kort utfrågning skickade iväg honom med en välsignelse. Dagen efter var han jesuit. Där stod han, arvlös men med en helt ny frihet. Och osäkerhet.

I novitiatet irriterade sig de andra novisererna på adelspojken stränghet. För varje trappsteg han tog ville han absolut be ett *Ave Maria*. Minsta ansatser till lättsamhet eller uppsluppenhet i omgivningen slog han ner på. Hans överordnade inom orden försökte få

honom att koppla av, äta mer och be lite mindre. *Jag går hårt åt min kropp och tvingar den till lydnad*, skrev Paulus (1 Kor 9:27) – Aloisius asketiska övningar drevs till det yttersta (tanken går till den unge Buddha!). Han såg inte på kvinnor, inte ens på sin mor, utan höll blicken fäst mot marken. Enligt egen utsaga skulle han inte ens kunna känna igen sina egna kvinnliga släktingar eftersom han aldrig tittat på dem. Vi ser en fast och självständig karaktär bakom allt detta som genomskådade den andliga tomheten och risken för moraliskt fördärv i maktens högsta salonger, där skryt och begär, intriger och falskspel, dueller och giftmord, härjade. Men också en alltmer utmattad själ: huvudverk, sömnlöshet och fysiska lidanden plågade honom. Avancerade studier tyckte jesuiteleven inte om, mest satt han i sitt trista rum och bad. Otåligt längtade Aloisius efter himlen. Det sägs ibland att Gud tar de bästa först, och så blev det i hans fall. 1589 utbröt pesten i Rom och jesuiterna gick heroiskt ut för att ta hand om de sjuka och döende. Aloisius anmälde sig frivilligt som vårdare, tiggde för patienterna och gav dem undervisning. Snart var även han smittad och blev långsamt sämre. Utsikten att få lämna världen glädde honom så starkt att han rentav kände skuld för det.

Aloisius fick i jesuitorden en god andlig ledare, den helige *Robert Bellarmin*, som lyckades lugna den unge studentens oro och mildra hans överdrifter. Efter hans död uttalade Bellarmin att han *inte* var ett exempel som andra borde efterfölja. Men det var han, och kyrkan förklarade den udda tonåringen helig. Det finns en kärlek till Gud som verkar galen men som är genialisk, en klarsyn som tar bort alla jordiska illusioner så att man satsar allt på Gud. Han var extrem – visst! – men är inte vi extrema åt motsatt håll? Vet vi ens vad kristen askes är? Om han var ett stenhårt bröd, svårt att tugga, då är vi gräddbullar. 1500-talshelgonet ger oss en *hälsosam oro*: lever jag som mitt samvete säger eller flyter jag omkring, styrd av andras förväntningar, av lustar och av rädslan att få för litet? Helige Aloisius – *stör oss med ditt exempel!*

Ur ett brev av den dödssjuka Aloisius till sin moder:

Jag tillstår, vördade moder: när jag betraktar den gudomliga godhetens djup, detta hav utan gräns och botten, när jag störtar mig däri som i en ström och inte längre kan fatta dess vidd, då tycks det mig som om den tagit miste och inte tillkommer mig. Ty efter kort tid och ringa möda kallar den mig från himlen till den högsta lyckan, som jag med sådan lättja sökt.

Kyrkans bön denna dag:

Himmelske Fader, från vilken alla goda gåvor kommer, du lät den helige Aloisius förena botens anda med hjärtats renhet. Låt oss, som inte kan åberopa någon renhet, åtminstone bli hjälpta av hans bön och föredöme att följa honom efter på botens väg.

Särskilda läsningar på denna dag: 1 Joh 5:1-5 samt Matt 22:34-40

22 juni

PAULINUS AV NOLA (354-431)

THOMAS MORE (1478-1535) och JOHN FISHER (1469-1535)

PAULINUS av Nolas livstid sammanfaller med kristendomens framväxt som dominerande religion, ja statsreligion, i romarriket. Han växte upp i en rik familj som ägde stora jordegendomar i bl.a. Spanien och Italien. Som ung gjorde han sig känd som duktig advokat. Paulinus gifte sig och slog sig ner på en av sina egendomar. Vid den tiden antog han kristendomen. Nu visade det sig att han och hans hustru hade svårt att få barn, och när de äntligen fick en son dog denne inom en vecka. Det blev en vändpunkt för paret. De sålde mycket av sin egendom på platsen och gav det till fattiga. De bestämde sig också för att leva ett strängt liv (de levde avhållsamt, som bror och syster) men fortsatte leva tillsammans. Människor i trakten (det var nära Barcelona) ville se Paulinus som präst och fick sin vilja igenom: på juldagen, förmodligen år 393, vigdes den givmilde mannen. Paret flyttade nu till deras landegendomer i Italien. Där fortsatte de dela ut av sina rikedomar för nödlidande, lät bygga en offentlig akvedukt och en kyrka. De valde nu att leva var för sig som eremiter. År 409 dog biskopen av Nola och Paulinus valdes i hans ställe. Han ska ha varit en utmärkt biskop som även tog sig tid för studier och skrivande. Några få dikter och brev är bevarade. Paulinus korresponderade med eller träffade sin tids stora kyrkomän såsom Hieronymus (30/9), Augustinus (28/8) och Ambrosius (7/12) och verkar ha dött i frid med sin omvärld och till tonerna av de allra första kyrkklockorna (det sägs att det var han som uppfann sådana) – från den basilika i Nola som han lät bygga.

Paulinus verkade i en tid då man inte längre förföljdes för att vara kristen. Det var fritt fram att ge sitt bidrag till uppbyggandet av en kristen kultur. Den uppgiften kastade han sig ut i, med de medel han hade. Det kan vi också göra.

Kyrkans bön på denna dag:

Gud, vår Fader, du som i den helige biskopen Paulinus har gett oss ett exempel på apostolisk iver och kärlek till den fattigdom som du vill se, låt oss, som vördar hans verk, kunna efterlikna vad han var och gjorde.

Särskilda läsningar denna dag: 2 Kor 8:9-15 samt Luk 12:32-34

Också i dag:

När Kung Henry VIII på 1500-talet gjorde sig till herre över kyrkan i England (= skapade den anglikanska statskyrkan) för att kunna skilja sig och gifta om sig så många gånger han hade lust till – d.v.s. oavsett vad påven sade – gick hans kansler, den helige THOMAS MORE emot honom: Kristi kyrka bygger på påven, inte på någon politisk makt! Denna protest mot protestantismen kostade den trogne rådgivaren livet.

Thomas More var gift och hade barn. Med största självklarhet – och tvärt emot tidens anda – lät han sina döttrar få samma undervisning som söner. Studier och bön trivdes i hemmet. Familjen var gästfri, även mot fattiga. Thomas sov på golvet. Fredagar ägnade han åt egen bön. Den flitige karriärkometen var tidigt överansträngd och fick ta ett vilolår. Vid den tiden skrev han på den kända boken om det perfekta samhället ”Utopia” (= Landet som inte finns). Boken var en samhällsfantasi som ville väcka debatt – inte utan humor. Thomas föreställer sig ett samhälle som inte nåtts av kristendomen och leker med tankar som avskaffandet av pengar och privat egendom, kollektiv barnuppfostran, kvinnliga präster, eutanasi, demokrati, kritik av fängelser m.m. Boken blev överraskande väl mottagen, de reformhungriga kretsarna som Thomas tillhörde läste den med nöje. Samtidigt skrev Thomas mot de protestantiska idéerna som sjöd i tiden – trogen katolik som han var.

När Henrik VIII tog makten över kyrkan sade Thomas upp sitt ämbete i stillhet och förlorade så sina inkomster. Familjens ekonomi försämrades. Snart pressades han, liksom sin vän, biskop Fisher (se nedan), att svära trohet mot kungens nya anordningar. Han försökte säga nej utan att förklara varför, men detta godkändes inte. More sattes i fängelse. Familjen, tvingad att sälja av sina kläder för att köpa mat, försökte få honom att förlika sig med kungen, men Mores samvete sade NEJ. Inför domstolen nöjde han sig med att förklara att han inte kunde godkänna att en världslig herre skulle styra religionen. I övrigt önskade han att alla närvarande en gång skulle förenas i himlen, så som Paulus och martyren Stefanus efter döden. ”Jag är kungens tjänare – men främst Guds” sade han innan han halshöggs. Han ska ha fått frågan från någon om han inte ändå kunde ändra sig. ”Jo” svarade han ”jag har ändrat mig”. ”Vad bra, skriv under då!”. ”Nej, nej, så menade jag inte. Det var så att jag hade bestämt mig för att raka mig inför halshuggningen, men nu har jag ändrat mig och låter skägget vara”.

JOHN FISHER var en lysande lärare och organisator på Cambridge universitet. Han gjordes till biskop men hann ändå med fortsatta studier och undervisning. Som reformkatolik, vän med Erasmus av Rotterdam, gisslade han tidens missbruk inom kyrkan – främst världsligheten bland prästerna – och skrev och predikade effektivt mot de nya lutherska idéerna som florerade. När kung Henrik VIII brusade upp mot påven i Rom för att hans äktenskap inte blivit annullerat och ville göra sig till kyrkans överhuvud i England, blev Fisher främste talesman för dem som ville bevara kyrkans enhet med Rom. För detta sattes han flera gånger i fängelse, utsattes för giftattentat och besköts genom fönstret. Precis som Thomas More pressades John Fisher att svära trohet mot kungens nya ordningar men vägrade. Sjuk och sliten av alla förföljelser led han nu i fängelset. Påven (Paulus III) skickade honom kardinalshatten till tröst. Kardinalsutnämningen irriterade kungen så starkt att han lovade att Fisher inte skulle ha ett huvud att sätta hatten på. Rättegången – en fars – gick snabbt. På avrättningsplatsen predikade Fisher för mängden om att han dog för den heliga kyrkans tro. Sedan höggs huvudet av såsom kungen önskade.

Frågan som dessa två dog för var i sanning viktig. I alla tider frestas statsmakten att föreskriva kyrkan sin dagordning. När den lyckas dör förkunnelsen en långsam kvävningssdöd – den hindras vara den nödvändiga kritiska korrektur som makten behöver. Lätt ersätts då Guds ord av maktens egna ord. Vad hindrar då att predikstolen intas av en ny Pilatus eller Herodes ämbetsmän?

John Fischer var en förebildlig biskop och akademiker som dock inte stack ut på något märkvärdigt sätt. Thomas More var mer gemytlig och originell. Här är en av hans böner:

Ge mig en god matsmältning, Herre, och alltid något att smälta.

Ge mig kroppens hälsa, Herre, och viljan att bevara den väl.

Ge mig en helig själ, Herre, som inte är likgiltig för det som är gott och rent, som inte blir förskräckt över synden, utan erfar din förlåtelse och frid.

Ge mig ett hjärta som är främmande för vemod, som inte känner till suck eller klagan.

Hjälp mig att inte bry mig alltför mycket om detta uppblåsta något som kallar sig "jag".

Ge mig sinne för humor, Herre, och nåden att fatta ett skämt, så att jag upplever någon lycka i livet och delar den med andra.

Kyrkans bön denna dag:

Allsmäktige Gud, du utvalde åt dig de heliga Johannes och Thomas och lät hos dem den sanna tron fullkomnas genom martyriet. Låt vårt liv bli ett talande vittnesbörd om den tro som vi med ord bekänner.

Särskilda läsningar på denna dag: 1 Pet 4:12-19 samt Matt 10:34-39

23 juni

JOSEF CAFASSO (1811-1860)

Puckelryggig, liten, svag, sjuk, men vilken präst! Den helige JOSEF CAFASSOs biktstol var alltid belägrad av folk. Man kände sig förstådd. T.o.m. de dödsdömda gav han sådan tröst att samtliga ville krama honom innan bilan föll. Den helige ungdomsaposteln *Giovanni (Don) Bosco* var hans elev. Det är sådana präster vi behöver. Låt oss be om det!

Helige Josef Cafasso, be för kyrkan i vår tid att den aldrig saknar själasörjare som kan hjälpa människor i hopplösa lägen att förtrösta på Gud när allt annat sviker. Amen.

24 juni

JOHANNES DÖPARENS FÖDELSE, högtid

Den helige evangelisten Johannes skriver (Joh 1:6) om sin namne, den helige JOHANNES DÖPAREN, vars födelse firas idag:

Det kom en man som var sänd av Gud, hans namn var Johannes. Han kom som ett vittne för att vittna om ljuset, så att alla skulle komma till tro genom honom.

Mäktig och orubblig står denne Johannes framför oss: profeten i öknen med det helt unika uppdraget att omedelbart bereda vägen för Frälsaren. Om honom sa Jesus: ”Sannerligen, ingen av kvinna född har trätt fram som är större än Johannes” (Matt 11:11). Vad säger du, Jesus? Är han större än Abraham, viktigare än Mose? Betyder han mer än Elia, David, Salomon? Svaret är ja. De tillhörde alla det förflutna, förväntningens tid, längtans tid, och det gör Johannes också, men han är därtill den som får SE hoppet uppfyllas och introducera den alla väntade på: Messias, Guds Son, Guds lamm. *Det var denna räddning som profeterna sökte och forskade efter när de profeterade om den nåd som ni skulle få*, skriver Petrus i denna dags andra läsning (1 Pet 1:10). Gränsen mellan Gamla och Nya testamentet suddas ut, överskrids, i Johannes person.

Döparens far, prästen Sakarias, får veta av ärkeängeln Gabriel att Johannes ska födas, som vi hör i dagens evangelium (Luk 1:5-7). Men han tvekar inför budskapet och blir stum (Luk 1:20). Först när Johannes föds, får han tillbaka rösten (Luk 1:64), kan välsigna igen och prisar Gud med den hymn som vi ber varenda morgon i kyrkans dagliga bön *laudes*: Sakarias lovsång (Luk 1:68-79). Stumheten ger mening: Gamla testamentet har i och med Sakarias inget mer att säga. Hans son är hans nya röst, ja, Guds nya röst, så som Gud en gång blev profeten Jeremias röst: *Jag lägger mina ord i din mun* (Jer 1:4 – denna dags första läsning). Den vuxne Johannes säger om sig själv: *Jag är en röst som ropar i öknen: Gör vägen rak för Herren som profeten Jesaja har sagt* (Joh 1:23). I Döparen talar alltså Guds Ande igen.

Har någon – bortsett från jungfru Maria – haft en viktigare uppgift? Så förunderligt nära och sammanvävd han är med Jesus, så trogen sitt uppdrag från Gud! Inte sig själv utan Jesus vill han framhäva: *Han ska bli större och jag bli mindre*, säger denne profet om Jesus (Joh 3:30). Så passande att dagarna nu blir kortare tills vi når den mörka midvintern, tiden för *Jesu* födelse, då dagarna börjar växa igen – så elegant genomtänkt vårt kyrkoår är! Må detta starka helgon bistå oss, så att vi orädda och raka vågar bana vägen för Jesus var vi än går. Vi som lever i Jesu efterföljd, är ju lika viktiga, ja ännu viktigare än Döparen, för Jesus sade ju också: *Ingen av kvinna född är större än Johannes, men den minste i Guds rike är större än han* (Luk. 7:28). Ditt vardagliga liv som kristen har avgörande betydelse. Det är stort och värdefullt i Guds ögon!

Kyrkans bön denna dag:

Allsmäktige Gud, du sände den helige Johannes döparen att gå före Herren Kristus och bereda ett folk åt honom. Skänk oss din Andes nåd och glädje, och styr våra fötter in på fredens och frälsningens väg.

Särskilda läsningar denna dag: Jer 1:4-10; 1 Pet 1:8-12 samt Luk 1:5-7

25 juni

DAVID AV MUNKTORP (1000-talet)

”I Sverige är Kristus inte välkommen”. ”Men jag vill dit i alla fall”. ”De kommer att döda dig precis som de har dödat andra munkar”. ”Det gör inget, jag vill försöka ändå”. Ungefär så måste det ha låtit när den helige DAVID AV MUNKTORP tog ett stort beslut. Han drog från England till Västmanland under 1000-talet och predikade från gård till gård, från by till by – och överlevde. Om vi lever för Gud riskerar vi vårt jordiska liv. Om vi inte lever för Gud riskerar vi det eviga livet.

Medeltida legender växte fram om Sankt David. Hur mycket de bygger på verkliga händelser vet vi inte – de kanske ger en symbolisk bild av den helige mannen, minnen av hans karaktär? David ska ha hängt sina vantar på en solstråle. De föll ner igen p.g.a. en liten synd han begått. När han gjorde bot för den kunde de hängas upp igen. Han ska ha lyfts upp i luften och inför åskådarna förvandlats till en ljusglob. David ska ha släckt eldsvådor och botat sinnessjuka. Ett barn som hade svält en nål fick han att kräkas, så att nålen kom upp igen, ett annat barn som fallit i en brunn räddade han.

Kyrkans bön denna dag:

Herre, låt den helige abboten David föra vår talan, ty vi kan inte åberopa oss på egna förtjänster utan behöver stödet från den bedjande kyrkan i himmel och på jord.

Särskilda läsningar denna dag: 2 Mos 32:7-14 samt Luk 10:1-9

26 juni

JOHANNES OCH PAULUS FRÅN ROM (300-talet)
JOSÉ MARÍA ESCRIVÁ DE BALAGUER Y ALBAS
(1902-1975)

Missnöjd med vädret? De heliga JOHANNES och PAULUS från Rom har traditionellt anropats mot oväder, hagel och åska, eftersom deras dag idag ligger i en känslig tid för markens gröda. Egentligen har de inget med vädret att göra. De var kristna ämbetsmän under den romerske kejsaren Konstantin. När han tillät kristendomen år 313 jublade de. När en av hans efterträdare, Julianus avfällingen, försökte återinföra hedendomen mördades de och doldes under golvet i sitt hus. Moderna arkeologer har där grävt ut en bostad med tidiga kristna väggmålningar. Ett av rummen var inrett som kapell och under

altaret fann man två skelett. Må Johannes och Paulus be för alla förföljda kristna, som plågas av vår tids *andliga* oväder, kristofobin.

Helige Johannes och Paulus, trogna mot era jordiska överordnade, men ännu trognare mot Kristus, allas Herre, be för oss som ska lyckas med den svåra balansen att fungera mitt i världens föränderliga gång och samtidigt vara förankrade i Honom som är den samme igår, i dag och i morgon.

Också i dag:

JOSÉ MARÍA ESCRIVÁ DE BALAGUER Y ALBAS (1902-1975)

Den helige JOSÉ MARÍA från Spanien bestämde sig redan som 16-åring för att bli präst. Under studierna hann den ambitiöse seminaristen även med studier i juridik. 23 år gammal vigdes han till präst och lyckades så småningom skaffa sig doktorsgraden i juridik. Som präst ägnade han mycken tid åt svårt sjuka personer. För att kunna försörja sin mor och sina systrar undervisade han samtidigt i kyrkorätt. 1928 grundade han – enligt egen utsaga på grund av en ingivelse från Gud – *Opus Dei*, först för män, 1930 även för kvinnor – den organisation som hans namn alltjämt förknippas med. Spanska inbördeskriget (1936-39) tvingade den unge prästen att hålla sig gömd. Han passade på att utnyttja tiden till att skriva en doktorsavhandling i teologi. Efter inbördeskriget var José María en efterfrågad reträttledare. Efter 1946 levde José María i Rom men fortsatte med outtröttlig energi att verka för Opus Deis spiritualitet: vägen till helighet genom vardagens arbete och vanliga sysslor. Han sa: *Jag drömmer om oräkneliga Guds barn som helgar sitt liv som vanliga människor och deltar i sina medmänniskors besvär, förhoppningar och ansträngningar.* Katolska kyrkan rymmer många spiritualiteter – för att den rymmer många sorters människor – och José Marías är en av dem som man kan välja. En rad andliga böcker ur den entusiastiske prästens hand har hjälpt miljoner att förstå hans väg.

Helgonet dog i dag, år 1975. Organisationen hade då omkring 60 000 medlemmar över hela världen, varav många med inflytande i kyrka och samhälle. Till Sverige kom rörelsen 1984. Opus Dei har fått kritik från många håll, vilket inte är ovanligt när nya andliga rörelser uppkommer, de väcker både avund och rädsla hos befintliga rörelser och ordnar och hos kyrkans motståndare. José Marías arbete råkade bli till i en högst motsägelsefull tid, då det fascistiska Spanien omfamnade kyrkan i ett både favoriserande och kvävande grepp och ville ha den som stöd för sitt nationalistiska projekt. Samarbetet kostade kyrkan dyrt i form av tappat förtroende när regimen gick under efter diktatorns död. Men Opus Dei hade kunnat växa fram var som helst. Som med alla nya initiativ i kyrkans historia tar det tid innan man kan bedöma dess frukter. Kyrkans historia är lång och rör sig framåt med långsamma steg. Många, även de som inte är med i rörelsens interna ”familj”, kan lära något av helgonet och hans budskap. Ett glädjerikt och målmedvetet liv i strävan efter den egna och medmänniskans helgelse är en utmärkt väg till helighet.

Helige José María, som präst vände du dig med förkärlek till de svårt sjuka. Med stor entusiasm byggde du upp ett verk, vikt åt Gud, med syfte att verka för människors helgelse. Du använde de möjligheter som din tid och ditt samhälle gav dig för detta. Be för oss att vi, i det samhälle och den kultur vi lever, verkar för allas frälsning.

27 juni

KYRILLOS AV ALEXANDRIA (död 444)

Vi kristna tror fullt och fast att Guds Son blivit människa och fötts av en kvinna. Det har i alla tider provocerat, eftersom det verkar motsäga förnuftet – men Gud är inte begränsad av våra måttstockar! På 300-talet var debatterna tuffa i kristenheten. De s.k. arianerna ville ha det till att Jesus bara var en människa som s.a.s. hade ”adopterats” som Guds ”son”. Han var helt och hållet skapad och inte själv verkligt gudomlig – det kändes mer ”rimligt” tyckte de, och de fick många biskopar med sig. Men därmed föll tron på inkarnationen, d.v.s. att Gud själv – i Sonen – verkligen hade blivit kött (Joh 1), alltså en av oss. Människoblivandet vore då inte verkligt längre, utan reducerat till ett sken, till teater. Nestorianerna å sin sida menade nog att Jesus var både gudomlig och mänsklig, men de höll de två sakerna strängt isär: Maria födde en människa och inte Gud, påstod de. Den helige KYRILLOS reste till det stora kyrkomötet år 431 i Efesus med femtio andra biskopar från Egypten för att stoppa dessa båda villoläror. Kyrkomötet försvarade den katolska tron och fastslog att jungfru Maria verkligen födde Guds Son, och att hon som följd av det kan kallas för GUDS MODER. Kort efter anlände påvens män som gav Kyrillos rätt, avsatte nestorianerna (som hade haft kejsaren på sin sida!) och striden lade sig. Att vara katolsk kristen innebär att INTE KOMPROMISSA med trons kärna – det har Kyrillos visat oss! Vi ska stå fast på den tro som går tillbaka till den tidigaste kyrkan, även när vi får ta smällar från alla sidor.

Kyrkans bön denna dag:

Fader i himlen, du gav den helige biskopen Kyrillos uppdraget att hävda och försvara kyrkans tro att jungfru Maria med rätta kallas Guds moder. Låt oss, som delar denna hans övertygelse, finna frälsning och frihet i din Son, som blev människa för oss, Jesus Kristus, vår Herre och Gud, som med dig, Fader, och den helige Ande lever och råder från evighet till evighet. Amen.

Särskilda läsningar på denna dag: 2 Tim 4:1-5 samt Matt 5:13-19

28 juni

IRENÆUS (ca 115 – ca 202)

Rhenflodens lopp från Marseilles upp genom Gallien (nuvarande Frankrike) till *Lugdunum* (i dag Lyon) trafikerades i antiken av handelskepp långväga ifrån, även från Mindre Asien (nuvarande Turkiet). En del köpmän slog sig ner där för gott. Lyon blev

ledande handelsplats i västra Europa och Galliens största stad. Dit kom även tidiga kristna. Vi känner till en gammal biskop där från 170-talet vid namn *Pothinus*. Han var en av dem som – liksom dagens helgon IRENAEUS – själv hade lyssnat till apostlarnas lärjungar. Den helige Pothinus och hans kyrka utsattes för fruktansvärda förföljelser och massakrer omkring år 177 (i övermorgon, 30/6, minns vi martyrerna från Lyon och Vienne). Att biskopens präst, Irenaeus, överlevde berodde nog på att han samtidigt blev skickad till Rom med ett brev från lokalkyrkan till påven med bön om ingripa för de kristna i Mindre Asien, där en ny villolära härjade, montanismen. Brevet innehöll även en rekommendation av Irenaeus själv. Om den bidrog till att Irenaeus blev biskop i Lyon, när han sedan återvände till sin sargade kyrka, vet vi inte. Troligen har påven bekräftat rekommendationen på något sätt.

Irenaeus föddes ca år 115 i Mindre Asien, förmodligen nära Smyrna. Som ung lyssnade han till den helige *Polykarpos*, som i sin tur hade varit elev till självaste aposteln Johannes och även hade lyssnat till flera som hade sett Jesus själv. Polykarpos var insatt av apostlarna som biskop i Smyrna.

Irenaeus visste alltså långt mer om den allra tidigaste kyrkans liv än vi gör i dag, precis som sin föregångare *Pothinus*. Han kunde befästa *den apostolisk traditionen* i rikets västra delar. Vi vet från Eusebios att Irenaeus skrev mycket. Sorgligt nog har det mesta gått förlorat, men hans *fem böcker mot heresierna* är bevarade, en oerhörd viktig källa till den allra tidigaste kristna (katolska) teologin – och till vår kunskap om de gnostiska sekterna som lockade många bort från kyrkan i antiken. Stor var glädjen bland kyrkohistorikerna när man 1904 upptäckte ett annat av hans verk – *Bevis för den apostoliska traditionen* – i en armenisk handskrift. Båda dessa texter finns i dag utgivna på svenska på Artos förlag. De ger inte en systematisk framställning av tron som senare tiders katekeser, men vi känner genast igen oss – inte minst som katolska kristna. T.ex. läran om den treenige Guden, jungfru Marias utomordentliga betydelse i frälsningshistorien som den nya Eva, Kristus som den nye Adam, korsets symbolik. Irenaeus hade även den kristna filosofen Justinus martyren som lärare (se 1/6), vilket man ser spår av i hans teologi.

Under två decennier återuppbyggde Irenaeus som biskop sin härjade kyrka och skickade även missionärer till andra områden. Han gjorde stora ansträngningar för att tala det lokala galliska språket (inte bara den överallt använda grekiskan). Omkring år 190 medlar han i en konflikt i Rom mellan påven och kristna i Mindre Asien som inte ville fira påsken samtidigt som de kristna i Väst. Striden hade kunnat leda till en schism, men Irenaeus gav skäl för sitt namn (Den fridsamme): han fick påven att acceptera Österns praxis under hänvisning till att en tidigare påve (Aniketos) hade varit oenig med Polykarpos från Smyrna i påskfrågan, och ändå hade de två firat eukaristi tillsammans (= bevarat enheten). Påven lät gästerna få som de ville. Det var klokt – år 325, vid konciliet i Nicaea, anslöt de sig till romersk praxis utan några påtryckningar från Rom.

Irenaeus ska ha levt tills år 202 och dött som martyrer. Han begravdes under altaret i en kyrka i Lyon. År 1562 förstördes relikerna av protestanter.

Kyrkans bön denna dag:

Allsmäktige Gud, den helige biskopen Irenaeus fick uppdraget från dig att fastslå kyrkans lära och stärka hennes enhet. Ge oss din nåd, så att vi lever av tron och hålls samman i kärleken och så blir en enda kropp i din Son, Jesus Kristus, vår Herre och Gud, som med dig, Fader, och den helige Ande lever och råder från evighet till evighet. Amen.

Särskilda läsningar på denna dag: 2 Tim 2:22b-26 samt Joh 17:20-26

29 juni

DE HELIGA APOSTLARNAS PETRUS OCH PAULUS, högtid

Denna dag är så viktig att det är en obligatorisk högtidsdag för alla katoliker. Man måste gå i mässan precis som på en söndag. I många länder är det en stor folkfest med musik och upptåg. Petrus och Paulus är kristendomens viktigaste pelare. På deras axlar vilar budskapet, nästan allt i Nya testamentet bygger på deras förkunnelse. De två väldiga basilikorna i Rom som är byggda över deras gravar besöks av oräkneliga pilgrimer året om. Petrus avbildas alltid med nycklar i handen. Jesus hade ju tillförsäkrat honom ”nycklarna till himmelriket” (Matt 16:19). Paulus avbildas med ett svärd, d.v.s. trons svärd, hans starka ord som klart och tydligt spred Jesu budskap till folkslag ut över jorden.

Kyrkohistorikern Eusebios från 300-talets början berättar om den ursinniga våg av förföljelser på 60-talet e.Kr. under kejsaren Nero som även drog med sig de heliga Petrus och Paulus:

På detta sätt drevs alltså Nero som Guds främste bekämpare till att mörda apostlarna. Det berättas att Paulus blev halshuggen och Petrus korsfäst i Rom på Neros tid. Petrus och Paulus namn som bevarats in i vår tid på gravplatserna i Rom bekräftar berättelsen. Det gör också en kyrkans man vid namn Gaius, som levde då Sefyrinus var biskop av Rom (d.v.s. åren 198-218). Om de ställen där apostlarnas heliga stoft lades sade han: Jag kan visa apostlarnas segertecken (d.v.s. gravmonument). Om du går till Vatikanen eller Ostiavägen finner du segertecknen över dem som grundat denna kyrka.

(Eusebios, *Kyrkohistoria*, II:25, 5-7, Artos förlag).

Det gravmonument över Petrus som Gaius nämner byggdes ca år 165 och kan ses i utgrävningarna under högaltaret i *Peterskyrkan* i Rom. Sarkofagen (från 400-talet) med Paulus jordiska rester visas idag under högaltaret i *Pauluskyrkan utanför murarna* vid gamla Ostiavägen.

Hur beskriver man kortfattat dessa två giganter? Här ett försök:

Fiskaren Simon Petrus – kyrkans ”Klippa” (*Kefas* på arameiska) – var urkyrkans oomstridda ledare, insatt, som sagt, av Kristus själv med de oerhörda fullmakter som än idag hör till påvedömet och biskoparna i gemenskap kring påven (se Matt 16:18-19; jfr 18:18; Joh 21:15 ff;). Han var från början Jesu förtrogne och oskiljaktige ledsagare, och vi möter honom överallt i Nya testamentet som apostlarnas huvud och talesman. Till honom och apostlarna kring honom skulle man vända sig om man ville vara säker att ha rätt lära (Gal 1:18; 2:2). Petrus för ordet på pingstdagen (Apg 2:14). Med honom kunde kyrkan ta de stora stegen framåt (välkommandet av icke-judar Apg 8:14 f; kap. 10:1-11:18, ätandet av kött, förbudet i Moses lag, Apg 10:9-16; 11:5-10, undanröjandet av hinder för kyrkans utbredande bland hednafolken, Apg 15:7 ff). Tillsammans med Jakob (den äldre) och Johannes tillhörde Petrus den allra närmaste kretsen kring Jesus och blir vittne till uppväckandet av den lilla flickan i Mark 5:37/Luk 8:51, förklaringen på berget (Mark 2:9ff) och Jesu ångest i Getsemane (Matt 26:37; Mark 14:33). Minnet om hans förnekelse av Jesus i översteprästens gård, och hans tårar över detta, har bevarats i evangelierna (se t.ex. Mark 14:66 ff). Det visar oss en mänsklig och mjuk sida av ”Klippan” en tröst för alla som är medvetna om sina synder och brister. Den uppståndne Jesus valde att bekräfta Svikaren i hans ämbete – Jesu tillit till Petrus var oförändrad (Joh 21:15-17).

Petrus valde att flytta till Rom och leda kyrkan från imperiets huvudstad. Det passar hans universella herdeansvar. Med hans ankomst fick romarkyrkan en särställning. Petrus liv och hans martyrium där bekräftas av fornkyrkans röster: Första Clemensbrevet 5-6 (se *De apostoliska fäderna* och Eusebios *Kyrkohistoria* II 14:6; 25:5 – båda böckerna finns på svenska på Artos förlag). Han reste dit på kejsaren Claudius tid, säger Eusebios, d.v.s. mellan år 41-54, och förde som ”Guds härförare den dyrbara skatten, det andliga ljuset, från östern till västern”. När skedde det? Efter hans ”försvinnande” i Apg 12:17 (ca år 42) eller efter apostelkonciliet i Jerusalem (ca år 49; Apg kap. 15)? Att Petrusämbetet inte bara var avsett att försvinna med apostelns död utan skulle bestå tillsammans med kyrkans sändning ”tills tidens slut” (Matt 28:18-20) är självklart. Jesus drar inte bort klippan under sin kyrka! Vad han bygger står fast (jfr Matt 7:24). Det märktes efter Petrus död i den romerska kyrkans anspråk på att leda hela kyrkan. Detta möttes inte av motsvarande anspråk från annat håll. Den broderliga men bestämda ton som Roms tredje biskop efter Petrus, Clemens, tillrättavisar korinthierna med (Första Clemensbrevet) vittnar om Petrus efterföljares auktoritet. Ignatios av Antiokia omtalar ca år 110 romarkyrkan som ”den kyrka som presiderar över kärleksgemenskapen” (Ignatios brev till romarna, inledningsorden). Biskop Irenaeus av Lyon skriver ca år 180 i sin bok *Mot heresierna* (III 3:2-3) att alla kyrkor måste överensstämna med den romerska kyrkan på grund av dess företräde, ty i den har alltid den apostoliska tron bevarats. De tidiga kyrkofädernas ord betyder inte att det särskilda Petrusämbetet som Jesus instiftade har utövats eller uppfattats precis som idag, men förankringen i Matt 16:18-19 och *den apostoliska successionen* kan följas från fornkyrkan tills nu (se *Katolska kyrkans katekes*, nr 77; 553; 815; 833; 860-862; 880-885; 891-892; 1576).

Petrus martyrium (jfr Joh 21:18-19) beskrivs på ett rörande sätt i de apokryfiska *Petrusakterna* från 100-talet (avsnitt 35; se *Apokryfer till Nya testamentet*, Proprius förlag). När förföljelserna tog vid tipsades den åldrande aposteln av en kvinna vid namn Xantippa om faran och övertalades att lämna Rom:

(Petrus) lämnade ensam staden och sade: "Ingen av er skall gå med mig, utan jag skall gå ensam förklädd". Men när han gick ut ur stadporten fick han se Herren komma in i Rom. Och när han såg honom sade han: "Herre, vart går du?" Och Herren sade till honom: "Jag går in i Rom för att bli korsfäst". Petrus sade till honom: "Herre, skall du korsfästas en gång till?" Han svarade honom: "Ja, Petrus, jag skall korsfästas en gång till". Då besinnade sig Petrus och såg Herren fara upp till himmelen. Och han återvände till Rom."

"Herre, vart går du?" – *Quo vadis, Domine?* – är namnet på det kapell vid den antika Via Appia där Petrus mötte med Herren (i en dröm?) ska ha ägt rum. Petrus korsfästes med huvudet neråt (ett upp-och-nervänt kors) och det lär ha skett på den hästkapplöpningsbana som då låg under det som nu är platsen framför Peterskyrkan – i mitten, där nu den stora obelisk står.

Om Paulus

Paulus har sett ganska vanlig ut där i trafiken, till fots bland beridna soldater, handelskaravaner och hästvagnar längs de romerska huvudvägarna. Kringvandrande judiska skriftlärda på starka ben, skäggiga, med sina få tillhörigheter på ryggen (verktyg, sovmatta, skriftrullar) fanns det gott om: var tionde person i romarriket var jude – lite mer än muslimerna i dagens Sverige.

Hur såg Paulus – eller Saul som han först kallades – ut? "Liten till växten, flintskallig, med krumma ben, men med god hållning, sammanväxta ögonbryn, en något krokig näsa, full av nåd. Ibland såg han ut som en människa, ibland hade han en ängels ansikte" – om man ska tro de omstridda s.k. "Paulusakterna" från 100-talet (se "Paulus och Tekla" i ovan nämnda *Apokryferna till Nya testamentet*, Proprius förlag). Själv kallar han sig för "detta ofullgångna foster" (1 Kor 15:8) – kanske ett öknamn som syftade på utseendet.

Paulus föräldrar (eller deras föräldrar) var med största sannolikhet *frigivna slavar*. Om en slavägare hade *romerskt medborgarskap* övergick detta nämligen automatiskt till hans slavar om de frigavs (Paulus föräldrar kan ha ägts av en soldat). Den lovande pojken skickades till studier i Jerusalem under en känd lärare, Gamaliel (Apg 22:3), sonson till den berömde Hillel; förmodligen densamme som i Apg 5:34. En karriär som fariseisk laglärare, kanske kringresande "apostel" (= ombud med fullmakt) åt judiska Stora rådet, låg nära (Gamaliels egen son Simeon, som Paulus bör ha känt, blev senare ledare för fariseerna och stupade i judarnas uppror mot Rom 66-70). För sin försörjning lärde Paulus sig tältnakaryrket (gjorde tältdukar, sadlar, filtar, kanske kläder och hattar, mest av skinn

och hår från getter). Såg han på när Jesus framträdde? Vi vet inte. Han var ogift, vilket var ovanligt (kanske ung änkling? Se 1 Kor 7:8). Saul verkar tillhöra ”De frigivnas” synagoga i Jerusalem dit andra från hans land Kilikien brukade komma (Apg 6:9). Han uppnår stort inflytande och är pådrivande i domarna mot medlemmar av Jesus-”sekten” (Apg 8:3; 22:4-5; 26:10-11). Han hade en viktig roll vid stenandet av diakonen Stefanos (Apg kap 6-7) och bad att få polisiära fullmakter att arresteras kristna så långt borta som i Damaskus (Apg 9:1-2).

Paulus blev – enligt egna ord – ”en hädare och hänsynslös förföljare” (1 Tim 1:13; jfr Gal 1:13-14). Men inom varje fanatiker finns det en liten Tvivlare. Något inom karriärkometen satte stopp. Den unge skriftlärd från de frigivna slavarnas familj kan inte ha gillat att släpa män, kvinnor och barn i bojar ur sina hem och se dem stenas till döds. Mötet med Stefanos som likt Jesus ber för sina bödlar (!) har gjort intryck. Förr eller senare har frågorna hunnit ifatt honom: stämmer bilden av Jesus som odlas i översteprästens korridorer? Där finns det maktintriger och pengabegär, men hos kyrkans folk härskar from enkelhet och solidaritet. Vem är det sanna Israel? Paulus på väg till Damaskus var en mogen frukt som Gud bara behövde nudda vid för att den skulle falla. I sitt fall kan han ha slagit bakhuvudet och blivit tillfälligt blind. Gud gav honom ett mörker i vilket han kunde börja urskilja Jesu milda röst (jfr 2 Kor 4:6). Framme i Damaskus tas han emot av Jesustroende som vågar lita på honom. Men den omtumlande händelsen måste smältas – mycket måste tänkas igenom (inte minst allt han lärt sig!). Paulus drar sig undan till ”Arabien”, kanske under ett par års tid, och återvänder sedan till Damaskus. Där är ”förrädaren” dock efterlyst och måste fly. Rymlingen firas om natten ner från stadsmuren i en korg, antagligen en stinkande fiskkorg (jfr 2 Kor 11:32-33; Apg 9:23) – en scen som alltid är med i barnbiblar. Han uppsöker Petrus i Jerusalem (Gal 1:18) och är hos honom i två veckor. Kontakten förmedlades av Barnabas (Apg 9:27). Den var farlig för alla tre.

Den högt bildade fariseens avhopp var en stor prestigeförlust för Stora rådet i Jerusalem. För kyrkan var Paulus ett trumfkort som snart sattes i användning. Paulus kallas av vännen Barnabas till den blomstrande församlingen i Antiokia i Syrien (romarrikets tredje största stad, där folk nu kallar de Jesus-troende för ”kristna”). Där blir han kateket. Längst bak i de flesta biblar finns en karta med ”Aposteln Paulus tre resor”. Den behövs när man följer aposteln längs sidorna i Apostlagärningarna. Med breven i andra handen kan man ofta läsa hans egen version av många av händelserna i Apostlagärningarna.

Fjorton år efter Paulus omvändelse (alltså ca år 49), läser vi om hur Paulus och Barnabas vägrar att lyda några kristna från Judeen som kräver att de nyomvända hedningarna ska omskäras efter mosaiskt bruk. Det leder till *det första konciliet i Jerusalem*, där frågan om hedningarnas lagförpliktelser när de upptas i Gudsfolket ska prövas. I Galaterbrevet ger Paulus sin version av mötet (Gal kap. 2) som inte helt liknar Apostlagärningarnas (Apg kap. 15). Den högt bildade Paulus, med goda kontakter i höga romerska kretsar och ett skrämmande förflutet som kyrkoförföljare, kan ha varit svår att höra på för de pressade medlemmarna i urkyrkan. *Varför virvlar han upp sådan oro överallt? Vill han få oss alla*

dödade? Räcker det inte med dem han själv fick avrättade då han förföljde oss? Petrus, Jakob och Johannes ger honom till slut handen, en darrande hand antagligen, som tecken på samhörighet (Gal 2:9).

Paulus förs – efter sin dramatiska och farofyllda karriär full av plågor, konflikter, ångest, nöd men även mirakel och framgångar – som resande ambassadör för evangeliet om Jesus Messias – som fånge till Rom ca år 60. Vad hände sedan? Roms tredje biskop efter Petrus, Clemens, skrev i sitt brev till korintherna, som är från 90-talet, att Paulus ”predikade i öster och väster och blev vida berömd för sin tro. Han lärde hela världen rättfärdighet, nådde västerns gräns och vittnade inför de mäktiga” (1 Clem 5:7, se *De apostoliska fäderna*, Artos förlag). Paulus nådde alltså Spanien, i enlighet med sina planer (Rom 15:24-28) som var ”västerns gräns” (jfr Apg 1:8). **Första** och **Andra Timotheosbrevet** samt **Titusbrevet** tyder på att han därefter gjorde en sorts inspektionsrunda i sina första missionsfält i öst (= 1 Tim 1:3; Tit 1:5; 3:12). Alltså bör Paulus först ha frikännts av kejsaren Nero (det var precis innan Nero blev vansinnig). Det är också 300-talskyrkohistorikern Eusebios åsikt. Han nämner en ny rättegång där Paulus led martyrdöden och begravdes. Det lär ha skett genom halshuggning och platsen var som ovan nämnts vägen västerut mot Ostia, där den respektingivande basilikan till hans ära nu står.

Dagens läsningar ger oss *snapshots* – glimtar – av känsloladdade och avgörande stunder i de två apostlarnas liv, fönster genom vilka vi skymtar vad helighet är: *närhet* till Jesus, *trohet* trots vår synd och våra brister, *lyhördhet* för Guds vilja.

Kyrkans bön denna dag:

Gud, i helig glädje fylld med vördnad firar vi apostlarna Petrus och Paulus högtid. Lär nu din kyrka att troget hålla fast vid deras undervisning, som förblir hennes grundval och fäste.

Särskilda läsningar denna dag:

Vigiliemässan kvällen innan: Apg 3:1-10; Gal 1:11-20 samt Joh 21:15-19.
Mässan på dagen: Apg 12:1-11; 2 Tim 4:6-8, 17-18 samt Matt 16:13-19

30 juni

DEN ROMERSKA KYRKANS FÖRSTA MARTYRER

Apostlarna Petrus och Paulus dödades för sin tro under den brutale kejsare Nero. Men med dem – och efter dem – följde en stor skara kristna, särskild efter den stora branden i Rom år 63, som Nero skyllde på de kristna. DEN ROMERSKA KYRKANS FÖRSTA HELIGA MARTYRER, som vi firar idag, kan inte räknas. Men deras blod flöt inte förgäves. Kyrkan i Rom – moderkyrkan – stärktes och stärkte sedan hela kristenheten tills idag.

Kristus nämns i en handfull romerska, icke-kristna texter från Nya testamentets tid. Alltid handlar det om något med att myndigheterna ingriper mot kristna. Det tas för givet att kristendomen är något avskyvärt och ett hot mot staten.

Historikern **Suetonius** skrev biografier över Roms kejsare ca år 100 e.Kr. Han anklagar kejsarna för många brutala och vidriga handlingar, men deras framfart mot kristna (och judar) accepterar han. Om **Claudius** (kejsare år 41-54) berättar han att han fördrev judarna från Rom ”som ständigt gjorde uppror på anstiftan av Chrestus” (latin: *impulsore Chresto assidue tumultuantes*). Vi kan levande föreställa oss oroligheter på gatorna orsakade av kristna judars förkunnelse av Jesus som Messias – sådana fördrivna kristna judar möter vi Apg 18:2. De blir medarbetare åt Paulus. När Suetonius berättar om kejsaren **Nero** (kejsare år 54-68), som började bli galen omkring år 63, vill han först nämna Neros goda eller neutrala handlingar, däribland detta: ”De kristna, ett slags människor som ägnade sig åt en ny och ond vidskepelse, bekämpade man med dödsstraff” (*Suetonius kejsarbiografier*, övers. Ingemar Lagerström, Wahlström & Widstrands klassikerserie, avsnitten Claudius, 25, och Nero, 16).

Rom brann år 64 e.Kr. Spåren av askan syns än i dag under marken. Den numera galne Nero lade skulden på de kristna, men många romare ansåg att Nero själv hade anlagt branden. Den romerska historikern **Tacitus** beskriver ca år 100 hur förtvivlade människor försökte offra till gudarna för att stoppa eldens härjningar:

Men oviljan vek icke undan för människors åtgärder, ej för kejsarens frikostighet, inte för soningsoffer åt gudarna, ty man trodde att elden varit anlagd. För att alltså få slut på ryktet anklagade Nero och straffade synnerligen utsökt dessa för sina laster hatade, vilka hopen kallade kristna. Upphovsmannen till detta namn, Christus, avrättades genom prokurator Pontius Pilatus när Tiberius regerade; och [fastän] undertryckt för stunden utbröt den fördärvliga vidskepelsen på nytt, inte endast i Judeen, detta ondas upphov, utan även i staden [Rom], där all världens gräsligheter och skamligheter flödar samman och förhärligas. Alltså greps först de som erkände, därefter överbevisades på deras angivelse en väldig skara, inte så mycket om skulden till branden som om sitt hat till människosläktet. Och när de dödades gjordes de till åtlöje: de sveptes i hudar av vilda djur och hundar bet dem till döds; eller också korsfästes de och antändes för att när det blev kväll användas som belysning. Nero hade upplåtit sin park för denna underhållning och gav också spel på Circus; klädd som körsven blandade han sig med folket eller stod på kuskbocken. Härav uppstod medlidande med hans offer, som visserligen var skyldiga och förtjänade de strängaste straff, men de förintades icke till allmänt väl utan för en enda mans vilda grymhet.

(Tacitus: *Annales*, XV, 44, Roger Viklunds översättning på Roger Viklunds blogg).

”Neros park” som Tacitus nämner är ett område vid Vatikankullen, nuvarande Petersplatsen. Där ska också Petrus ha avrättats. Kejsarens trädgårdar i vilka de kristna

torterades på ovan beskrivna sätt låg nära platsen för hans kolossala palatsbygge, Domus Aurea, som i vår tid håller på att grävas ut. Tacitus text ska väl förstås så att en del avrättades – som så många kristna efter dem – på det stora stadium, Circus Maximus, där hästdragna stridsvagnar tävlade, djur hetsades mot djur m.m. Där, i kurvan på östsidan, hade den stora branden börjat år 64. Den vidsträckte platsen är i dag gräsbevuxen. Gula, violetta, röda och vita blommor täcker fältet där så många kristna fått kämpa mot dödsrädslan, under folkets hatfulla vrål. De ville bestå martyriets prov – trogna mot Herren, som var trogen mot oss till det yttersta.

Kyrkans bön denna dag:

Himmelske Fader, du som helgade den unga kyrkan i Rom med martyrernas blod och lät henne bära frukt i överflöd, låt oss hämta kraft ur deras kamp, så att vi aldrig vacklar, och glädjas över deras seger, så att vi aldrig tappar modet. Om detta ber vi genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre och Gud, som med dig, Fader, och den helige Ande lever och råder från evighet till evighet. Amen.

Särskilda läsningar denna dag: Rom 8:31b-39, Ps 124, Matt 24:4-13.
